SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 155. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 17, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 17-го СЕРПНЯ 1989 Ч. 155. РІК XCVI.

Т. Шевченко дальше в квітах

Місце у Львові, на якому його жителі хочуть бачити пам'ятник Тараса Шевченка, постійно прикрашене квітами, тризубами і синьо-жовтими лентами та прапорцем. Тут часто сходяться львів'яни, читають твори Великого Кобзаря, співають пісні до його слів. Фото вгорі зроблене минулого тижня.

У Ковелі також страйкували

Ковель. (Волинська філія УГС). — Хвиля масових стайків по СССР не обминула й Волинь. Нагадав 11-13-го липня про себе, про свої проблеми й негоди і колектив Ковельського заводу сільськогосподарського машинобудування. Ініціяторами страйку були робітники ковальсько-пресового цеху понад 300 осіб. Три дні 11-го, 12-го і 13-го липня цех не працював взагалі. Страйкарі виставили адміністрації 40 економічних вимог.

Була створена комісія з представників адміністрації, Ради трудового колективу та страйкарів. Близько 15 вимог задовольнили відразу. Решта перебувають у стадії розгляду.

Про події на „Ковельсільмаші" сповістила лише районна газета. Обласна преса, не кажучи вже про республіканську, зареаґувала на цю подію мовчанкою. Атмосфера на заводі напружена і тепер.

Не залишилися байдужими до своєї долі і залізничники ковельського вузла, другого по значінні в Західній Україні після львівського. Робітники депо створили страйкову раду, яка попередила місцеву владу, що страйк залізничників може стати дійсністю.

В Луцьку побили юнака

Луцьк (Волинська філія УГС). — В неділю, 30-го липня ц.р., тут на вулиці Радянській міліціонери напали на двох юнаків, які йшли з блакитножовтими прапорами.

Одному з них пощастило втекти, а другого зловили, кинули на асфальт, товкли колінами в груди та копали в голову. Це був 20-річний Микола Жутовський, електромонтер луцького тролейбусного управління. Били його на вулиці Медведєва, потім кинули в автомобіль і, продовжуючи бити, відвезли до відділення міліції. По дорозі розмовляли про те, чи не заїхати до парку і там з ним розправитися.

У відділенні міліції якийсь майор та замполіт міського управління міліції сказав, що не пройде й місяця, як він „протягне ноги". Протримали його там понад годину й відпустили.

Жутовський відразу ж звернувся до лікарів 2-ої лікарні, але їх, як видно, уже попередили, тому вони, надавши йому допомогу відмовилися, однак зареєструвати факт побиття.

П. В. БОТА ЗРЕЗИҐНУВАВ

Йоганнесбурґ. — Президент Південної Африки П. В. Бота зрезиґнував зі свойого посту в понеділок, 14-го серпня ц.р., нарікаючи, що міністри його кабінету з ним не співпрацюють. Свою заяву-промову він виголосив мовою африкаанс і її передано на крайовій телевізійній мережі.

Ця заява прийшла в наслідок засідання з його кабінетом, на якому 73-літній П.В. Бота програв конфронтацію зі своїм заступником і наслідником Ф. В. де Клерком. Розходилося тут про право Ф.В. де Клерка на поїздку до Замбії і зустріч з томошнім президентом Кенетом Каундою, без попереднього одобрення В.П. Боти. Одначе загальна думка серед політиків, журналістів та звичайного південно-африканського населення є, що П.В. Бота навмисне пробував робити всякого рода пакості свому заступникові від коли той, шість місяців тому перебрав від П.В. Боти провідництво Національної партії.

Президент Бота заявив, що він не погоджувався на поїздку і зустріч у Замбії з президентом Каундою тому, що Каунда дав притулок у своїй країні забороненому в Південній Африці, Африканському національному конґресові, який старається повалити білий уряд в Преторії.

„На мою думку це не є відповідна пора на таку зустріч", — сказав П.В. Бота. Свою резиґнацію П.В. Бота оголосив 23 дні перед парляментарними виборами, які на думку політичних експрертів будуть найтяжчими для Національної партії від коли ця партія прийшла до влади в 1948 році. Аналітики політичної ситуації в Південній Африці твердять, що Ф.В. де Клерк не мав іншого виходу тільки випробувати свої сили з президентом П.В. Ботою, бо в іншому випадку міг втратити вірогідність як провідник партії, а з тим і можливість стати президентом.

Коментуючи на ці останні події, Ф. В. де Клерк дуже зрівноважено відповів, що йому тільки прикро, що людина, яка стільки праці вложила для добра своєї країни і народу, відходить з огірченням.

УРЯДОВА КРИЗА В ПОЛЬЩІ ТРИВАЄ

Варшава. — Президент Польщі Войцех Ярузельський запропонував сеймові терміново зібратися для обговорення урядової кризи. Він вніс цю пропозицію наступного дня після того, як вибраний 2-го серпня прем'єр-міністром Чеслав Кіщак, представник фракції комуністів у сеймі, оголосив, що резиґнує.

Рішення Кіщака було спричинене небажанням фракцій Об'єднаної селянської і Демократичної партій підтримати комуністів. Хоч демократи і селяни — постійні союзники комуністів за останні 40 років — підтримали Кіщака у виборах 2-го серпня, потім вони відгукнулися на пропозицію лідера „Солідарности" Леха Валенси зформувати уряд без комуністів. Як відомо, фракції „Солідарности", Селянської і Демократичної партій мають в сумі більшу кількість місць у сеймі, ніж фракція Польської об'єднаної робітничої (комуністичної) партії.

Кіщак, однак, не просто оголосив про те, що складає з себе повноваження прем'єра, але й запропонував лідерові Селянської партії Романові Маліновському зайняти цей пост і зформувати уряд разом з комуністами, розраховуючи таким чином дістали більшість голосів.

Л. Валенса та інші лідери „Солідарности" з похвалою поставилися до рішення Кіщака відмовитися очолювати уряд, але виступили проти альянсу комуністів зі Селянською партією. У комунікаті, підписаному Валенсою, сказано, що уряд повинен складатися з тих, в кого вірить більшість населення країни.

Відповідаючи у Ґданську на запитання, чи погодився б він сам очолити кабінет, Л. Валенса відповів: „Якщо поляки хочуть цього, я згідний. Але я волів би, щоб цей пост займав хтось інший".

Як передало польське пресове агентство ПАП, президент Ярузельський висловив стурбованість становищем в країні. „Ми спільно повинні знайти якесь рішення", — заявив він, звертаючись до депутатів сейму. Він закликав до спільних нарад всіх політичних фракцій в найближчому часі.

Відбувається вишкіл юнацьких виховників

Гантер, Н.Й. — Місяць серпень добре розпочав свою літню мандрівку, відрахувавши за собою вже другий тиждень, то ж ніхто не сподівався побачити тут на недільній Службі Божій групу пластових юначок і юнаків, бож всім відомо, що табори, в тому числі й пластові, відбуваються на початку літа — кінець червня та упродовж липня.

Таборовики — це учасниці та учасники крайового вишколу юнацьких виховників, що відбувається на посілості О. і Т. Куликів, довголітніх гостинних добродіїв пластової молоді, від 11-го до 18-го серпня ц.р. Це молоді юначки і юнаки з пластових станиць Баффало, Ню Йорку, Рочестер і Чикаґо, які, не зважаючи на дощ, таки розбили свої шатра і розпочали вишкіл. Вони ж бо є тими, що саме тут, на цьому вишколі, роблять перші кроки, щоб у майбутньому стати виховницями і виховниками пластового юнацтва.

Комендантом табору є ст. пл. Борислав Білаш (Дрот), бунчужним — ст. пл. Мирон Депутат (Дрот), писарем — ст. пл. Юрій Депутат (Дрот), а їм допомагають пл. сен. Ярослав Пришляк (Тис) і пл. сен. Наталка Соневицька (ПС). Члени булави — це друзі з новоствореного мішаного старшопластунського куреня ім. д-ра Олександра Тисовського.

Сеньйори з Ню Йорку відвідають Союзівку

Ню Йорк. (М.Ш.). — Управа Округи УНСоюзу і Товариство Українських Сеньйорів „Самопоміч" в Ню Йорку організують чергову прогулянку автобусом на Союзівку в неділю,3-го вересня ц.р. Поїздка автобусом коштує 10 дол., а смачний полуденок для прогульковців-сеньйорів по зниженій ціні — 5 дол. від особи.

Недавно прибулий з України молодий музика-ґітарист Гриць Гриновець та сеньйор-бандурист Мирон Сурмач візьмуть участь в мистецько-розваговій програмі по полудні.

Зголошуватись на цю прогульку сеньйорів треба в домівці „Самопоміч" у вівторок і п'ятницю між годинами 10:30 ранку і 2-ою по полудні.

В Чикаґо вшанують Патріярха Йосифа у п'яту річницю смерти

Чикаґо. — У п'яту річницю смерти св. п. Патріярха Йосифа Сліпого в четвер, 7-го вересня ц.р. Відділ Українського Патріярхального Товариства влаштовує тут поминки цієї дати і великого покійного. О год. 7-ій вечора буде відправлена в катедрі св. Отця Миколая соборна Панахида з участю Владики Інокентія Лотоцького, ЧСВВ, та духовенства Чикаґського деканату. Опісля в год. 8-ій вечора в Культурно-Релігійному Осередку відбудуться жалібні сходини, в час яких буде висвітлено оригінальний фільм Студії Ярослава Кулинича про життя Патріярха п.з. „В'язень Христа ради".

Цей фільм буде повторений кілька разів в Чикаґо, а саме: в п'ятницю, о год. 7-ій вечора, в суботу о год. 6-ій та в неділю 10-го вересня о год. 1-ій по полудні. Вступ на фільм — 5 дол. від особи та 3 дол. від дітей і студіюючої молоді.

Виступлять в програмі Дня УНСоюзу у Філядельфії

Як уже інформовано, у неділю, 20-го серпня ц.р., на оселі УСО „Тризуб" в Горшані, Па., відбудеться День УНСоюзу з нагоди 95-ліття цієї найстаршої української організації у вільному світі. В рамках багатої мистецької програми виступить ансамбль „Казка" у складі (фото вгорі) Сандри Мінарчик, Талі Дуди, Михайла Дуди і Йосифа Жуковського. Мистецьким керівником ансамблю є Галя Козак.

Москва може ввести військовий режим у Прибалтиці

Вільнюс, Литва. — У Латвії щойно закінчилася 12 сесія Верховної Ради Латвійської ССР, на якій прийняли ряд важливих документів, в тому числі й деклярацію економічної незалежности республіки. З Москви приїхали і були присутні на сесії депутати ВР СССР від Латвії — як прихильники перебудови, так і противники. Вони не мали права голосу, але уважно стежили за всім, що відбувалося.

Як відомо, в той час, коли прихильники перебудови намагаються сприяти досягненню справжніх успіхів, противники її, відчуваючи, що мирний парляментарний варіянт боротьби закінчиться поразкою комуністичного режиму, роблять усе, щоб тримати російськомовне населення в постійному напруженні, залякуючи насильною депортацією з Прибалтики та іншими неіснуючими „загрозами".

Дестабілізація ситуації та введення надзвичайного стану тепер уже не є таємною, а явною метою консерватистів. Та оскільки в республіках Прибалтики немає кривавих сутичок, то їх намагаються придумати, як це зробив Євгеній Коган у своєму виступі на сесії Верховної Ради СССР у Москві. Хоч він не є членом Верховної Ради, проте йому не лише дали слово для виступу, але й часу для цього дали більше, ніж іншим промовцям. Сенс його виступу зводився до того, що, мовляв, якщо завтра не буде введений воєнний стан у Прибалтиці, то післязавтра там буде різня.

І коли в Москві на сесії Верховної Ради депутат із Риги Марія Костянецька подала письмовий протест з приводу наклепницьких тверджень ніби у Прибалтиці готуються до масової депортації некорінного населення, то Міхаїл Ґорбачов прочитав його мовчки, а не оголосив усім присутнім.

Міжнаціональний конфлікт у Прибалтиці можливий лише за умови зумисне підготовленої провокації з боку людей, які проти незалежної Латвії, Литви та Естонії.

Проф. О. Пріцак розповідає про поїздку до СССР

Джерзі Сити, Н.Дж. — У вівторок, 25-го липня, до редакції „Свободи" завітав професор Гарвардського університету Омелян Пріцак, який щойно повернувся з поїздки до Москви, Києва і Львова. Наш кореспондент поставив йому кілька запитань про те, що спонукало його до цієї поїздки і які враження професор виніс з неї.

„Як відомо, — відповів проф. О. Пріцак, — 3-го червня цього року в Неаполі (Італія) була заснована Міжнародна Асоціяція Україністів, президентом якої обрали директора Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні АН УССР академіка Віталія Русанівського. Членами асоціяції стали науковці різних країн, які обрали об'єктом свого досліджения історію і культуру України. Вони також ставлять своїм завданням сприяти вивченню україністики у різних країнах світу. Центром Міжнародної Асоціяції Україністів визначено столицю України — Київ. Мене обрали головою Археографічної Комісії, завданням якої є збирати, описувати та видавати історичні документи і пам'ятки історії нашого народу. У зв'язку з цим, я отримав запрошення від трьох наукових центрів: з Москви, Києва і Львова. Москва мене цікавила не випадково, адже там і в Ленінграді є найбільші книгосховища й стародавні рукописи, що стосуються історії України".

Далі професор розповів, що гласність у Совєтському

Проф. О. Пріцак (другий справа) в товаристві діячів і промоторів Гарвардського Проєкту (зліва): В. Баранецького, д-ра С. Вороха і Б. Робака.

Союзі сприяє зростанню зацікавлености до джерел з історії України, які є на Заході. Так само й україністи Заходу цікавляться джерелами, що зберігаються в СССР, як наприклад, документи Малоросійської Колеґії і багато інших дуже цінних джерел. Члени Міжнародної Асоціяції Україністів у Москві зацікавлені у спільному виданні документів про Київську Митрополію Руси та у створенні мікрофільмів і в цьому напрямку велися переговори.

Зустрічі відбувалися на досить високому рівні, починаючи від голови Архівного управління Муґанова, посада якого відповідає міністерському рангові, бо, як відомо, такі справи в СССР не можуть вирішуватись без дозволу найвищих урядових чинників. Проте, відзначив професор, в усіх випадках він відчував доброзичливість, зрозуміння і готовність до взаємної співпраці. У Москві він був запрошений до різних наукових інститутів, в тому числі Історії, Скандінавістики й Тюркологічного, де проф. О. Пріцак подав деякі інформації на спеціяльні теми й також інформації про свої праці. Бо, як наші читачі уже знають, проф. О. Пріцак є також фахівцем з історії Евроазії, вивчив тюркські мови, скажімо, алтайську, монгольську та мови інших народів, починаючи від Китаю й до Атлантичного океану.

(Закінчення на стор. 4)

ЛІЛЕЯ ВОЛЯНСЬКА І „ПРОМІНЬ" В ГАНТЕРІ

Гантер, Н.Й. — Тут, у суботу 19-го серпня, у Музично-Мистецькому Центрі Ґрінкавнті, в приміщенні т.зв. „Ґражди", побіч української в гуцульському стилі церкви св. Івана Хрестителя, відбудеться концерт-прем'єра релігійної музики сучасного українського композитора д-ра Ігоря Соневицького, спеціяльно написаної в році Тисячоліття прийняття Україною-Руссю християнства. Повновечірню програму, що розпічнеться о 8-ій годині вечора, виконає відомий Вокальний ансамбль з Ню Йорку „Промінь" під мистецьким керівництвом Богданни Волянської з солісткою Оксаною Харук. Співатиме п'ять сольових композицій — кантів також гостя з Едмонтону, співачка Лілея Волянська. Це буде її другий концерт у Гантері цього літа.

В АМЕРИЦІ

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша дала свою згоду брати участь у розгляді Міжнародним Судом позову Ірану, в якому обвинувачується ЗСА в зумисному зістріленні іранського пасажирського літака. У листі до міжнародного трибуналу в Ґазі сказано, що представники американського Уряду зустрінуться з урядниками суду 1-го вересня, щоби договоритися в цій справі. У своєму позові з 18-го травня ц.р. Іран звернувся до Міжнародного Суду із закидом, що ЗСА переступили міжнародні правила повітряного руху, коли з ракетоносного судна Вінсенц зістрілено іранський пасажирський літак над Перською затокою 3-го липня 1988 року, в якому загинуло 290 осіб.

ВІЛЛІЯМ БЕННЕТ, директор Агенції для боротьби з наркотиками подав до відома висліди опитів з метою підкреслення потреби гостріших законів і покарань тих, які в значній мірі причиняються до поширення наркоманства в країні. З цих опитів переведених Міжнародною фундацією ім. Джорджа Ґеллупа виявляється, що 8 з 10 опитаних громадян підтримують потребу гостріших кар для продавців і тих, що вживають нелеґальні наркотики. В. Беннет також заявив, що американський народ є готовий взятися за усунення цього найбільшого зла в країні.

УРЯД ЗСА ПОСИЛИВ свої намагання, щоби переконати Палестинську Визвольну Організацію погодитись на пропозицію Ізраїля в справі виборів на західньому побережжі ріки Йордан, а в той сам час підтримують нові намагання Єгипту, щоби звузити прірву між ПВО та Ізраїлем. На зустрічі в Тунісі між амбасадором ЗСА Робертом Пеллетро та представниками ПВО, Уряд ЗСА знову переконував ПВО, щоби дала свою згоду на вибори палестинцями в окупованих територіях західнього побережжя ріки Йордан та просмику Ґази. Запропонований та одобрений кабінетом плян уряду Ізраїля вимагає вибору палестинських представників на окупованих територіях для переговорів з Ізраїлем в справі тимчасової самоуправи, а згодом й про постійну розв'язку питання палестинців.

Відбувся мітинґ в обороні прокурора

Харків (УГІС). — У неділю, 16-го липня, ц.р. тут у парку „Перемоги" відбувся кількатисячний мітинґ в обороні прокурора Московського району Харкова Гальсінського який під час виборчої кампанії віддав перевагу Коротичеві і Євтушенкові: За це Гальсінського було відсунено з посади прокурора.

На мітинґу були присутні члени харківської філії Української Гельсінкської Спілки (УГС) і Спілки Української Молоді (СУМ).

Українська громада Харкова організувалася на мітинґу під блакитно-жовтим знаменом і тризубом. Багато українців вперше бачило рідні прапори. Вони оплесками вітали прапороносців, дехто плакав.

Від української громади виступив голова харківської філії УГС поет Степан Сапеляк. Також виступали представники обкому партії і прокуратури та неформальних угрупувань міста. Мітинґ закінчився мирно.

У СВІТІ

ЯК ПОВІДОМИЛА ГАЗЕТА „Совєтська Россія", не зважаючи на екстрені заходи і запровадження практично на всій території Абхазії військового стану, в республіці зберігається надзвичайно напружене становище. Лише за одну добу, 8-го серпня, в республіці було сконфісковано 20 одиниць вогнестрільної зброї і затримано 166 осіб, які „порушили режим". Від 10-го серпня в республіці запроваджені нові пропуски двох видів: пропуск на право пересування у межах міста і пропуск, що діє на всій території Абхазії. Неспокійно у шахтарському місті Тқварчелі. Там не працюють ряд підприємств, шахт, установ, стоїть транспорт. Правоохоронні органи посилили контрольні пости на дорогах. Частіше стали появлятися у небі міліцейські гелікоптери, що патрулюють Сухумі і околиці.

СОВЄТСЬКИЙ ТИЖНЕВИК „Арґументи і Факти" опублікував повний текст секретного протоколу до совєтсько-німецького пакту 1939 року. Протокол визначає сфери впливу двох держав у Східній Европі. Публікація зроблена на підставі мікрофільмів, переданих совєтському урядові західньонімецькими властями.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Втеча від комуністів — безмір людських трагедій

Першого вересня 1939 року розпочалася Друга світова війна. Як тільки радіовисильні у Західній Україні, яка належала до Польщі, проголосили, що „хоробра Перша українська радянська армія переступила кордон, щоби визволяти братів із польського ярма", — розпочалася несамовита доба новітньої мандрівки народів. Втікали люди пішки, возами і з возиками всіма можливими засобами комунікації, аби подальше від „визволителів". Були патріоти, які лишалися, щоби бути разом з народом: їхній ідеалізм не приніс народові користи, коли всіх їх виарештували, вивезли й винищили. Були й наївні, які вірили, що „большевики змінилися". Сотні й тисячі українських людей, які залишилися на місцях свого замешкання між вереснем 1939 року і червнем 1941 року — вигинули по звірськи вбиті у в'язницях Галичини і в інших місцях, перед відворотом совєтського війська й окупаційної влади на схід. Тоді, коли моторизовані німецькі дивізії погнали на схід, — прийшла друга хвиля втікачів. Сталося чудо: коло 200,000 українських втікачів (докладного числа ніхто не знає), які йшли в невідоме, — із них тільки одиниці з валізками та якимось добром, бо велика більшість біженців мали тільки те, що було на них, — знайшли приміщення у таборах Ді-Пі в Німеччині й Австрії. Без сотика видатку з їхніх порожніх кишень перевезли їх до країн Північної й Південної Америки, декого до Австралії, і всі вони чи переважна їх більшість дістали нагоду осісти, працювати, доробитися, зажити знову людським життям.

Кінець Другої світової війни приніс знову масову мандрівку жертв воєнного безглуздя. Західня Німеччина прийняла десять мільйонів німців з земель, які дісталися Польщі, Франції, Данії або Совєтам. Втеча трьох мільйонів осіб із Східньої Німеччини до Західньої довела до здвигнення у 1961 році уфортифікованого муру почерез Берлін з вежами, з яких стріляли до втікачів. Хто міг думати, що у цьому, 1989-му, році, коли вже пора забути про жахіття Другої світової війни, про бомби, вбивства і про втечу цивільних людей, — що у цьому році знову пригадається накинена долею конечність нової втечі від комуни до вільного світу!

Західня Німеччина, офіційно Німецька Федеративна Республіка, була завжди і є далі маґнетом для мешканців комуністичної східньої, офіційно — Німецької Демократичної Республіки. Переїхати відтіль на Мадярщину, все ще комуністичну, легко. Отож у останніх місяцях-тижнях, коли Мадярщина щораз віддалювалась від марксизму, люди із Східньої Німеччини масово переїздять на Мадярщину і там, у Будапешті, зголошуються до західньонімецької амбасади за візою до Західньої Німеччини. За твердженням „Н. Й. Таймсу" з 14-го серпня, ц.р., півтора мільйона осіб із Східньої Німеччини зголосили свою просьбу в амбасаді Західньої Німеччини видати їм візи.

Така сама — хоч на меншу скалю — облога західньонімецьких амбасад у чеській Празі та в юґославському Беоґраді. Втікачі із Східньої Німеччини просто таборують на вулиці Будапешту перед будинком амбасади Західньої Німеччини. У 50-их і 60-их роках, коли приспішеним темпом Західня Німеччина відбудовувалася і розбудовувалася, — вона радо приймала заробітчанських робітників, головно з Юґославії. Тепер вона, хоч поруч із Японією найбагатша країна світу, але й найбільш перенаселена (понад 700 осіб на одній кв. милі), тому не потребує додаткових робочих рук, і новий масовий наплив земляків із Східньої Німеччини почерез Мадярщину чи інші країни — їй небажаний. Щоб радикально припинити історію із масовими прохачами віз, Західня Німеччина в минулий вівторок зачинила свою амбасаду у Будапешті. Це перший такого роду випадок у міжнародних відносинах, бож Західня Німеччина не зірвала і не зриває дипломатичних взаємин з Мадярщиною. Двері амбасади у Будапешті закриті тимчасово „аж до відклику".

Явище дальшої втечі із Східньої Німеччини цікаве ще й тому, що там життєвий стандарт куди-куди вищий, як в СССР. Але східньонімецька компартія — в суперечності до польської, мадярської і навіть юґославської — „ортодоксійна", ворожа реформам Ґорбачова. Це створює таку погану атмосферу в цій країні, що зросла туга за повною свободою, яка панує у Західній Німеччині, з її зразковим порядком, з її чистотою, безпекою і добробутом, ба — люксусами за виставовими вікнами у всіх крамницях. Це два взаємосуперечні світи одного народу. Цей курйоз припиниться аж тоді, як провалиться комунізм також у його колисці й осередку — на Московщині.

Н. Осока

В УКРАЇНІ ЗАГОВОРИЛИ ПРО МАСОВІ РОЗСТРІЛИ У ВІННИЦІ

Газета „Радянська Україна" з 1-го липня ц. р. опублікувала статтю-звернення до прокурора Української ССР П. Осипенка з вимогою порушити кримінальну справу для розслідування масових поховань жертв сталінського терору у Вінниці.

Автори статті, кореспонденти „Радянської України" Л. Пастушенко і В. Савцов розповідають, що побіч шляху на Могилів-Подільський є земляна могила у вигляді трону, що височіє над шосейною дорогою. Ця земляна споруда має в периметрі 70 метрів і справляє враження справжнього величезного трону. Шосе, що тягнеться на 200 кілометрів, перед Другою світовою війною будували в'язні сталінських тюрем. На Вінниччині побутує легенда, що на місці трону ховали тих, хто падав від виснаження та хворіб, щоб ніколи більше не піднятися. А потім люди нагорнули ті вали, саркастично утворивши „трон для тирана". Справді ж бо, на спорудженні шосе полягли тисячі ні в чому не винних людей, оголошених „ворогами народу" в роки сталінського деспотизму. Тому отой промовисто-трагічний концтабірний гумор так надійно прийнявся у селах Поділля.

„Втім, — пишуть автори статті, — попри всю свою жахливу 'романтичність', леґенда про 'сталінський трон' не відповідає дійсності: як пояснили нам в обласному краєзнавчому музеї, насправді 'крісло вождя' — це слов'янське городище десятого століття, давно досліджене археологами".

Легенда поширилася і вкорінилася в наслідок страшного деспотизму, що був у повному розгулі під час прокладання траси, яка в народі дістала назву „сталінської". За кілька десятків кілометрів від земляного трону розташоване обласне місто Вінниця з її парками, майданами, гойдалками, театрами й естрадами. І ніщо не нагадує про трагедію, що сталася тут півстоліття тому.

„Тоді тут теж поставили гойдалки, — розповів свідок тих подій Ф. Мацюк, — але вони скособочились і попровалювались у перекопану й просілу від дощів землю. Тож довелося все переробляти, а поміж гойдалками терміново посадили акації: її колючки унеможливлювали прогулянки закоханих алеями парку. Втім, і сам він був терміново закритий ' на ремонт' ".

А "ремонтували" його й засаджували кущами та деревами тому, що парк той був заснований на місці численних братських могил, у які скидали трупи замордованих „ворогів народу" працівники місцевого управління НКВС (Народний комісаріят внутрішніх справ). Скидали й крадькома закопували темними ночами, а потім побудували там гойдалки, танцювальні майданчики, атракціони та понасаджували кущі й дерева. І це вже не леґенда. Працівники Вінницького управління КҐБ тепер визнали факт розстрілів і те, що здійснювалися вони в трьох точках міста. Вироки виносили „трійки" УНКВС, колегії ДПУ, ОДПУ, особливі наради НКВД-МДБ-МВС (Державне політуправління, Обласне держ політуправління, міністерство державної безпеки, міністерство внутрішніх справ) Десять тисяч людей з Вінниці та области закатовано й кинуто до спільних ям. Були серед тих жертв партійні, державні працівники, військовослужбовці, священики, „колишні буржуї", непмани, учителі, лікарі й селяни.

Ф. Мацюк назвав 29 імен, жителів тільки його рідного села Телепеньки, що загинули в сталінських катівнях. То були звичайні ні в чому не винні хлібороби, яких арештовували ночами і везли, й везли з кожного села, набивали повні камери та конвейєр розстрілів незабаром звільняв ці камери для нових арештантів. В кожній хаті знали, що рано чи пізно дійде черга і до них, тому всі тримали напоготові сушені коржі, щоб взяти з собою бодай на перший час.

Ще один свідок — І. Маньківський, що мешкає в Гнівані, розповів: „Слідство вели чотири слідчі. Я без сну і їжі стояв перед ними три доби на ногах, а слідчі мінялися кожні кілька годин, і кожен вимагав, щоб я підписав усе, що вони вважають за потрібне. Я відмовлявся. Мука була пекельна, мені вибили всі зуби. На четверту добу я не витримав... Через два місяці оголосили вирок — вісім років..."

Після того його помістили до камери, де було так багато людей, що всі стояли, бо сісти не було змоги. Коли принесли їжу, то їсти не було чим. Хтось дав йому калошу і він їв нею півтора місяця.

В одній з шкіл у Вінниці виявлено підвал з численними написами кров'ю тих, кого засудили до страти. В обласній прокуратурі знайдено документи, які свідчать, що один з керівників тодішнього управління НКВС, доповідаючи вищому начальству про виконання пляну по „ворогах народу", просив збільшити „квоту" за рахунок інших реґіонів республіки.

Свідок М. Ластовецький розповів, що його батько працював у гаражі вінницького управління НКВС і він допомагав батькові. Всім дозволяли працювати там тільки вдень, а його, як хлопчака, інколи залишали

(Закінчення на стор. 5)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ
Редагує Лев Яцкевич

Встрявання людини в дії природи

Декілька років тому, з приводу 100-ліття Американського хемічного Т-ва, була влаштована наукова конференція під патронатом Об'єднаних Націй, на якій нобелівський лавреат Лаінус С. Полінґ (Linus C. Pauling) виголосив головну промову, в якій перестеріг людство перед одною з найбільших екологічних катастроф, що може стати дійсністю вже за 50 до 100 років.

Говорячи про цю катастрофу, він мав на увазі встрявання людини у природну дію нашої плянети, дію, яка веде до забруднення довкілля, зміни нашого підсоння, затруєння повітря та піднесення рівня води в океанах. Але найбільшу небезпеку, що висить над головами людства, наче Дамоклів меч, становить небезпека нуклеарної війни.

Ці всі речі можуть стати причиною захитання основ нашого життя та у висліді — знищення цивілізації на нашій плянеті. Але якщо людство потрапить розвинути в собі достатнє розуміння грядучої небезпеки та захистить нашу цивілізацію від тотального знищення, тоді наступить доба добробуту та продовження життя окремої людини принаймні на 25 років.

Лайнус Полінґ, професор-емерит Стенфордського університету в Пало Альто, Каліфорнія, та колишній директор ортомолекулярної медицини, одержав у 1954 році нагороду Нобеля з ділянки хемії, а згодом у році 1961 — з ділянки миру.

Здається, проте, декому, що учений Полінґ дещо песимістично представляє майбутнє плянети. І сьогодні є такі учені, які твердять, що людство може з деякою полегшою відітхнути, зокрема по висліді тритижневих студій над впливом дії людини на наше підсоння, з участю 30-ти вчених, що репрезентували три десятки країн. Згадану зустріч заініціював Массачусетський Інститут Технології, а перепровадила її Шведська Академія наук і технічного знання. Учасниками зустрічі були: метеорологи, геофізики, океанографи та хеміки із ЗСА, Канади, Франції, Західньої Німеччини, Швеції, Данії, Італії, Мадярщини, Бельгії, Індії, Японії, Австралії, Ізраїля та СССР.

На думку більшости з цих учених, людство в найближчих 50-ти роках не затруїться забрудненим повітрям, не спалиться з надмірної гарячі, не замерзне в новій льодовиковій добі, ані не втопиться в новому біблійному потопі, хоч як безвідповідально людина втручається у природні процеси своєї плянети.

У висліді тритижневих нарад учасники однозгідно зробили такі висновки:

1. Рівень морських вод у світі постійно підноситься вгору, але не катастрофічно: за останніх 80 років він піднісся на 11 цалів угору.

2. Забруднення повітря у висліді дії людини постійно збільшується, у вигляді сажі, куряви, пороху та технологічних газів (продуктів спалення). Воно дорівнює від чвертьмільйона тонн до півмільйона тонн річно. В порівнянні, проте, із забрудненням повітря самою природою (наприклад вулканами) забруднення людиною незначне.

3. Підвищення температури земної атмосфери продуктами спалення (головно двоокису вуглецю), що у великій мірі почалося від індустріяльної доби, занечищує постійно нашу атмосферу, але слід мати на увазі, що навіть у випадку спалення всіх існуючих ресурсів пального на нашій землі та подвоєння кількости двоокису вуглецю, — це все не було б всилі отеплити нашу плянету на більше, ніж два градуси Цельсія (3.6° F).

Реасумуючи два різні підходи до встрявання людини у природні процеси нашої плянети, ми одержали два різні висновки: один — оптимістичний, другий — песимістичний. Правда, як відомо, лежить завжди посередині.

Цю правду потвердив новий екологічний закон, проголошений нещодавно американським президентом, кошт здійснення якого протягом наступних 30-ти років розчислюється на 300 більйонів долярів.

Але навіть якщо б бюджет цього закону був знижений Конґресом удвоє, то його кошт буде всеодно непомірно великий, коли взяти до уваги, що цей закон покриває тільки один аспект проблеми забруднення довкілля — очищення повітря.

Проголошення проєкту цього закону свідчить до речі про невідрадний стан забруднення довкілля в ЗСА і свідчить про кризу у візії керівників американської автомобільної індустрії, що, не зважаючи на принизливу лекцію „нафтового ембарґо" в 1970-их роках, і далі продукує автомобілі виключно з погоном на бензину, що не тільки погіршує затруєння земного повітря, але теж збільшує імпортний дефіцит, а з ним — росте трильйонове заборґування ЗСА.

НАСТУПНОГО ТИЖНЯ у Женеві відновляться совєтсько-американські переговори, на яких будуть обговорюватися справи взаємної інспекції і контролі запасів хемічної зброї. Під час попередньої рунди переговорів СССР і ЗСА прийшли до згоди у справі про контролю на місцях, однак є ще інші аспекти, включаючи обмін інформацією про запаси хемічної зброї і вибір часу інспекцій.

Андрій Бук

ЕКОНОМІКА У ДРУГОМУ КВАРТАЛІ

I.

Економічне сповільнення п'ятий місяць продовжується. Індекс економічних показників за червень впав на 0.1 відс. (в травні на 1.2 відс., найбільше від 18 місяців) четвертий раз за останніх п'ять місяців, що грозить господарчим застоєм, який в 1981 році спричинив тримісячний підряд господарчий застій. Сім з одинадцять показників впало, головно ціни на сирівці, дозволи на будову, затруднення — години праці.

Валова продукція в другому кварталі сильно захиталася, бо зросла всього на 1.7 відс., найменше від трьох років, в першому кварталі зросла на 3.7 відс., минулого року на 4.4 відс. Індекс покупної спроможности в червні впав до 48.8 відс. (в травні 49.2), другий місяць підряд паде, сьогодні найнижчий (найменший) за останніх шість років, що вказує на зменшення активности мануфактурного сектора економіки. Він є дуже важним показчиком і пильно що місяця стежений, перед травнем був поверх 50 відс., через 33 місяці. Зростаючі ціни на енергію, харчі і інші продукти з більшили видатки і позички обивателів, а головно інфляцію, яка у другому кварталі зрос ла до 5.6 відс. (в першому — 4.8). Зростаюча вартість доляра захитала торговельний дефіцитовий балянс, бо зменшила експорт до 15.4 біль. дол. (в першому кварталі — 18.3) через вищі ціни на продукти, а збільшила імпорт до 13 більйонів долярів (в першому — 12.4). Захитаний ринок праці, зростаюче безробіття спричинили обережне видаткування горожан, яке в другому кварталі зменшилося до 1.1 відс. (минулого року — 3). Індекс бизнесової кондикції і економічної активности впав до 49 відс., найменший від 1986 року, а консумпційної активности за перший піврік 51 відс., через зростаючі ціни 30-ий місяць підряд. Нові замовлення в червні впали до 47 відс.)в травні — 54). 48 місяців зростали, а конструкція на 48 відс., затруднення спадає п'ятий місяць підряд. В червні видатки впали на 0.2, в травні на 0.2 відс., перший раз два місяці підряд, а вони відзеркалюють 2/3 економічної активности. Зменшені видатки захитали автову індустрію і домобудівництво. Рівнож зменшилися інвестиції в підприємства на 1 до 8.9 відс. Особисті доходи зросли на 0.3, платні — заробітки на 0.5, а ощадности на 5.9 відсотка. Консумція не змінилася. Ціни на фармерські продукти в червні впали на 1.3 відс., в травні зросли на .5 відс., але вони на 2.8 відс. вищі від минулого року, доходи зросли на 12 більйонів долярів, в річному зіставленні, продукція впала з 2.2 відс. в першому кварталі до 1.5 відс. в другому, через минулорічну посуху. Зростає продаж фармерського реманенту головно тракторів. Сильно зросли інвестиції в машинове устаткування (13.6 відс.)

Торговельний дохід в червні зріс на 11 відс. — 5.3 біль. дол., експорт — 15.3 відс., імпорт — 7.3 відс. Торговельний дефіцит в травні 10.24 більйона долярів — найбільший за останніх п'ять місяців, що захитало біржу — бонди.

Безробіття в червні зросло на 0.1 відс. — 5.3 відс., 6,516 міл. безробітних, 119, 107 міл. працюючих (в травні — 118,888 міл), в Ню Йорку безробіття зменшилося з 5.3 до 5 відс., в Ню Джерзі зросло з 3 до 4.2 відс., найменше безробітних в Північній Каролайні — 3.6 відс., 250,000 нових місць праці. Платні — заробітки з бенефітами, особливо жінок, на кінець червня зросли на 4.5 відс. заробітки жінок в останній декаді зросли на 23, а мущин на 18 відс. Продуктивність американського робітника в другому кварталі зросла на 0.2 відс. (в першому впала на 1.3 відс.), продукція на 1.7, години праці на 1.5 відс., а кошти робітника на 5.2 відс., в річному зіставленні, а тому, що вони віддзеркалюють 70 відс. продукції грозить зростом інфляція, а в слід за тим піднесенням дискантової стопи, без зогляду на можливости рецесії. В загальному винагороди цього року зросли на 4 відс., а бенефіти на 5.6 відс.

Консумпційні ціни в червні зросли на 0.2 відс. (в травні — 0.6), найменше за останніх 16 місяців, через спадок цін на енергію, одяг і деякі харчі, що сповільнить інфляцію, яка сьогодні найбільша від 1982 року (5.6 відс.) Продукційні ціни зрос ли на 0.2 відс., (в травні — 0.6), а роздріблена продаж на 0.4 відс. (в травні без змін). Продаж авт впала в пересічі 19 відс. і дальше буде спадати, бо автові ком панії піднесли ціни на нові ав та від 2.9 до 4.1 відс., найбіль ше Форд і збільшили мортґечі до 12.5 відс.

Фабричні замовлення мануфактурних добрив в червні зросли на 0.4 відс. — 125 більйонів долярів, головно військових (18 відс.), в травні на 2.6, а за квартал — 5.8 відс. Сильно зросли в червні закордонні замовлення на машинове знаряддя 16 відс. — 238 мільйонів долярів, попередні три місяці спадали, домашні на 2.8 відс., тому зменшилися запаси з 2.3 в травні до 2 більйона долярів. Індустрійні запаси в червні зросли на 0.7 відс., в загальному вони зростають що місяця, особливо в манафактурі, що зменшує продукцію і збільшує безробіття.

(Продовження на ст. 3)

Андрій Качор

„ДУМАЙТЕ, ЧИТАЙТЕ"

II.

Національна гідність — це велика справа. Вона вимагає великої інтелігенції і глибокої думки. Національна гідність — це не зарозумілість, не пиха, як дехто думає, але велика відповідальність перед совістю, перед своєю родиною, перед громадою і перед цілим народом.

Коли вдумаємося глибше в суть Шевченкового заклику: „Думайте!" — тоді зрозуміємо, що не кожний вміє і хоче думати, бо й не кожний вміє і хоче зберігати національну, а тим самим і свою особисту гідність. І навпаки, хто не вміє зберігати і плекати особисту гідність, від того годі вимагати пошани до національної гідности. Це так само, як від злодіїв і розбишак хтось вимагав би, щоб вони були апостолами християнської моралі і етики, хоч у хворому суспільстві й таке буває.

Ми, українці в діяспорі, як також українці на рідних землях, що перебувають під тиском московського шовінізму, стоїмо перед проблемою: як розвинути в нашій громаді культ здорової громадської думки, щоб зберегти нашу національну гідність? Від розв'язки цього питання залежить наше національне буття в усіх країнах нашого поселення. Оце Шекспірівське „бути чи не бути", або наше „як нам бути, щоби бути" вимагає від нас не тільки „великих слів велику силу", але й дуже глибокої думки. Ми мусимо бути свідомі того, що на нас дивиться увесь вільний світ. І тому не сміємо жити самими емоціями, словесними кличами без дії, і, отже, самим пустомельством. Нам у кожній країні нашого поселення треба намітити нашу національну політику на далеку мету. Це мають зробити наші крайові централі із Світовим Конгресом Вільних Українців на чолі, а також наші Церкви, якщо вони хочуть залишитися українськими Церквами. Нам треба спільно намітити плян нашої дії на сьогодні, на завтра і на найближчі роки, щоб не допустити до асиміляції наших людей у Канаді, ЗСА, в Австралії, в Південній Америці та в інших країнах нашого поселення, бо асиміляція — це загибель народу.

Щоб цього не сталося, то провідна верства народу, разом з провідниками наших Церков, мусять думати, як в рамках наших можливостей знайти ґрунт для нашого національного буття. Треба думати, плянувати і розумно діяти. Наші крайові Централі і наші Церкви спільно мають створити свій центр української думки, разом намітити плян дії, щоб зберегти на довшу мету життя української діяспори, бо це життя потрібне також і для українського народу на наших рідних землях.

* * *

Друга думка Шевченкового заклику: „Читайте!", здається, не потребує коментарів, хіба загальних стверджень, а вони у нас у вільному світі не дуже веселі.

Українська спільнота у вільному світі, українська т. зв. політична еміґрація, її мозок — інтеліґенція, студентська молодь, члени наших молодечих організацій, батьки і матері, доростаюча молодь — не читають або майже не читають українських книжок, клясиків нашої літератури, сучасних письменників і поетів, не читають наших журналів, за малими вимками ще дехто читає українські часописи. По наших домах дуже мало знайдете бібліотек українознавства. Любителів української книжки в кожній місцевості, де живе більша українська громада, порахувати на пальцях одної — двох рук. А коли батьки, провідники народу, провідники наших установ і організацій, студіююча молодь не цікавляться українською книжкою, українськими журналами, не плекають культу *читання* української літератури, то звідки візьметься пошана до цієї книжки чи цього журналу в дітей і доростаючої молоді?

Чого варта для нашої спільноти родина як культурна одиниця, коли в домі такої родини нема Української Біблії — Шевченкового „Кобзаря", Історії України, Історії української літератури, українських клясиків, або хоч по одній — по дві книжки з творів Івана Франка, Лесі Українки, Василя Стефаника, Івана Багряного, Уласа Самчука, Ольги Кобилянської, Юрія Федьковича та інших українських поетів і письменників.

Не треба, мабуть, доводити, що у примітивних родинах витворюється і примітивна мораль, тобто, витворюються примітивні норми суспільного життя, успадковані від примітивних батьків, які не знають або не хочуть знати, що таке національна свідомість і національна гідність і чому за неї треба змагатися. Цей примітивізм можна усунути тільки при допомозі рідної української Церкви, своєї Рідної Школи, культурно-освітнього чи виховно-молодечого свого товариства і... доброї української книжки, українських журналів і часописів. Треба *читати!*

А як хтось не читає взагалі і не любить книжки, журналу, свого часопису, — то чи можна від такої людини багато сподіватися, на неї рахувати? У всіх школах учать, що вся культура народу в його книжках! А як же ж будемо знати свою культуру, як можемо її ширити й боронити, не читаючи нічого про неї, не культивуючи читання своєї рідної книжки в своїй рідній хаті? Чи це буде культурна українська людина, якщо вона не читає українських книжок, не знає української історії, літератури, мови, не належить до української Церкви, до свого українського товариства. Життя нас вчить, що сучасна культурна людина постійно користає з системи духових вартостей свого народу, вона присвоює собі щораз нові відомості, нове знання про свій нарід. А таке можна набути читанням книжок, журналів, часописів, відвідуванням театрів, мистецьких виставок тощо.

З тих кількох завваг бачимо, що заклик нашого найбільшого поета і національного ґенія Тараса Шевченка „*Думайте, читайте!*" — це глибокі слова правди і тільки практичною їх реалізацією можемо довести, що ми також думаємо, що ми також духово зростаємо. А таке доведемо тим, що будемо українські книжки, журнали і часописи купувати, комплектувати, читати їх своїм дітям і заохочувати їх до читання, бо це єдиний спосіб ділом, не словами звеличати Велику Постать Великої Людини з нагоди 175-их роковин її народження — звеличати Тараса Шевченка, який знав чого хоче, мав Велику Мету свого життя, за ту мету довгі роки мучили його і не зломили, як він сам про це казав: „Караюсь, мучусь, але не каюсь!"

Щоб виріс сильний дуб — треба посадити в землю малий жолудь. Щоб нарід був державно-творчим — треба плекати в ньому здорову, творчу, громадську думку та національно-громадську гідність, а головним засобом для цієї мети є оце кардинальне поетове: „Думайте, читайте!"

На закінчення цієї статті раджу всім хоч один раз тепер прочитати собі „Кобзаря" Тараса Шевченка, бо він відкриє нам двері до його глибокої мудрости, яка пригадає нам не тільки того найбільшого нашого Апостола Правди і Науки, але також вкаже нам шлях, що і як треба робити, щоб стати повноцінним державно-творчим народом.

Проф. Л. Пиріг на науковому з'їзді УЛТПА

Як уже інформовано, на запрошення Світової Федерації Українських Лікарських Товариств та УЛТПА приїхав з Києва проф. Любомир Пиріг, щоб взяти участь у науковому з'їзді й дати доповідь про наукові дослідження з нефрології та про стан і перспективи нефрології в Україні. Його доповідь з прозірками була змістовна й цікава. Проф. Пиріг зупинився у д-ра Ахіля і Віри Хрептовських, де мав нагоду зустрітися й обмінятися думками з лікарями у справі можливого наукового лікарського конґресу в Києві та у Львові в липні 1990 року. Крім того він відвідав наші громадські інституції, шпиталі, музеї та приватні доми наших лікарів. Всім він видався високо кваліфікованим фахівцем та культурною українською людиною.

Д-р Л. Пиріг.

Тепер подамо дещо з його біографії та наукової й громадської діяльности. Народився він 1931 року в Рогатині, в родині хліборобів. У 1948 році закінчив з медалею рогатинську середню школу й поступив до Львівського медичного інституту, який закінчив з відзначенням 1954 роцу.

В 1958-61 роках працював лікарем на курорті в Моршині та навчався в аспірантурі в Українському науково-дослідному інституті клінічної медицини (тепер Київський науково-дослідний інститут кардіології ім. акад. М. Д. Стражеска). У 1962 році захистив дисертацію на ступінь кандидата медичних наук, а 1978 року — на ступінь доктора медичних наук. У 1987 році отримав звання професора. Протягом 11-ох років працював на педагогічно-науковій роботі в Київському. медичному інституті (асистентом, доцентом катедри терапії). Від 1973 року працює в Київському науково-дослідному інституті урології на посаді керівника клініки терапевтичної нефрології, а останніх 12 років займає посаду заступника директора з наукової роботи того ж інституту.

Проф. Пиріг є головним нефрологом міністерства охорони здоров'я УССР, головою Республіканського науково-медичного товариства нефрологів, заступником голови Всесоюзного товариства нефрологів.

Проф. Л. Пиріг є автором і співавтором понад 240 наукових публікацій, з них близько 20 монографій, посібників, довідників, або розділів у них. Його наукові публікації торкаються питань гастроентерології і головним чином нефрології (патогенез, лікування хворіб нирок, нефрокурортологія і т. д.).

Він часто виступає з науково-популярними публікаціями (близько 20), рецензіями на монографії та посібники інших авторів, інформаціями. Не цурається він публіцистичної діяльности, відстоюючи у своїх статтях престижність і честь лікарського фаху та громадянську позицію лікаря. (Наприклад стаття в „Літературній Україні" ч. 40 з 6-го жовтня 1988 року). ку: „Лікарю, будь інтеліґентом!" Або стаття „Два полюси приречености" в журналі „Знання та праця" за квітень 1989 року).

Професор Пиріг одружений з Тамарою Панченко, яка є доктором архітектури й працює в Науково-дослідному інституті. Вони мають двоє дітей 28-літнього сина Олеся, який працює як лікар-ортопед, та 19-літню дочку Мар'яну, яка є танцюристкою Українського державного ансамблю народного танцю ім. П. Вірського.

Д-р Павло Пундій

Михайло Бакун — художник з Бразилії

Цього року минає 25 років з дня смерти найбільшого представника паранської мистецької культури Михайла Бакуна. З цієї нагоди уряд штату і музей мистецтва Парани влаштували в його пам'ять мистецьку виставку творів художника. На виставці були виставлені коло 100 картин з приватних колекцій різної тематики, виконані оливою. Виставка зробила сильне враження на кожного відвідувача. У своїй творчості Михайло Бакун розкрив свій сильний характер. Сьогодні його зачислюють до вийняткових малярів нашого штату, до рідкісних самобутніх талантів нашого часу, до аванґардних мистців нашої країни. Його твори є широковідомі зберігаються в музеях і приватних колекціях.

Михайло Бакук

Михайло Бакун народився 28-го жовтня 1909 року в місті Малет, в родині українських еміґрантів Петра і Юлії Бакунів. У 1926 році служив у морському війську. Зацікавившись мистецтвом, Бакун почав малювати, а в 1937 році відкрив своє ательє.

Художник Михайло Бакун в короткому часі свого життя одержав декілька нагород та відзначень. Його творчість охоплює композиції з людськими фігурами, краєвиди.

Сьогодні, після 25 років відходу його у вічність, ім'я Михайла Бакуна є високо оцінене в бразилійському середовищі, існують декілька музеїв у Парані під назвою „Михайло Бакун", а декілька вулиць носять його ім'я. Це єдиний маляр українського походження, що здобув таку славу й популярність.

Корнелій Шмулик

Інформації про дві фундації при Т-ві Свята Софія

В 1982 році відомий громадський діяч д-р Микола Ценко і його син д-р Олексій створили фундацію, присвячену св. пам'яті дружини і матері, що згодом закріплено її при Товаристві Свята Софія під назвою „Фундація Ценко — Добро Творити". На день 31-го грудня 1988 р. висоти фундації становила 77,000 дол. Окрема комісія рікрічно відбуває засідання, та розглянувши прохання про допомогу, призначує з відсотків тої фундації датки на добродійні цілі. І так на засіданні в дні 7-го травня 1989 року комісія призначила:

15 стипендій семінаристам в Прудентополісі, Бразилія, по 200 дол., разом 3,000 дол.; науковим інституціям НТШ, УВАН, УКУ по 200 дол., разом 600 дол.; Українському Історичному Т-ву на закуп 50 книжок про Вінницю 500 дол.; на висилки незаможним читачам журналів „Патріярхат", „Світло" і „Нові Дні" (3 х 100) 300 дол.; на СФУЖО (у світлу пам'ять Володимири Ценко) 100 дол.; на журнальчик „Слідами святої" (виходить у Бельгії) 50 дол.; на журнал „Екран", що його видає проф. Адам Антонович в Чикаґо 100 дол.; на СКВУ 100 дол.; на три стипендії студентам з Польщі, що студіюють в Римі 1,500 дол.; на виховні цілі (через сестру Ю. Риндич в Арґентині) 500 дол.; на кілька інших датків (церквам в Люрді, Римі, Бразилії), Австралії 800 дол. і ін. — разом 7,550 дол.

Впродовж існування, з тої фундації вже виплачено кругло 31,000 дол. Фундаторам належиться щира подяка за шляхотний почин і щедрий дар на створення того рода фундації.

Та на цьому їхнє меценатство не скінчилося, бо в 1988 році вони заініціювали новий почин — Фундацію для збереження української молоді в діяспорі, що діє теж при Товаристві Свята Софія. Тут слід підкреслити, що згідно з бажанням основників, ця фундація не є пов'язана з прізвищем Ценків і усі жертводавці, що їм залежить на збереженні української молоді, можуть доповняти своїми щедрими пожертвами цю другу фундацію, з якої комісія уділюватиме фонди на виховні цілі української молоді, головно в країнах економічно відсталих. Звертаємось до усіх людей доброї волі з проханням підсилити цю фундацію для збереження української молоді в діяспорі щедрими пожертвами. Всі датки можна відтягати від податку. Чеки виставляти і висилати до: St. Sophia Religious Association, 7911 Whitewood Road, Elkins Park, Pa, 19117.

М. К.

Проголошення висліду нагород 8-го Літературного конкурсу УЛФ

Після проголошення висліду першого конкурсу Українського Літературного Фонду ім. І. Франка в Чикаґо 1956 року літературний критик д-р Лука Луців у „Свободі" з 25-го січня 1957 року писав: „Український Літературний Фонд у Чикаґо повинен надалі тримати амбіції бути тим містом, яке справедливо оцінюватиме найкращі українські твори, видані у вільному світі і в Україні та допомагатиме нашим письменникам даючи їм моральну і матеріяльну підтримку у їхній творчості".

Зорганізований у Чикаґо в 1955 році УЛФ ім. І. Франка поширив свою діяльність на всі країни українського поселення у вільному світі, як також для письменників в Україні, став членом Ради для Справ Культури при Секретаріяті СКВУ. Дотепер відбулося сім літературних конкурсів, в яких взяло участь 281 письменників, в тому 27 письменниць. Нагороджений 81, відмічених 41. В Україні нагороджено 10 письменників по 2,000 долярів кожному. Для Українського Історичного Т-ва призначено 1,500 дол.

У зв'язку з Тисячоліттям Хрищення України Правління УЛФ проголосило 8-ий Літературний конкурс на твори з тематикою зв'язаною з Ювілейним Роком. — Тепер ми є свідками висліду конкурсу на найкращі твори, що їх оцінили члени літературного жюрі в складі: д-р Г. Лужницький — голова, проф. Л. Рудницький, проф. д-р І. Качуровський, мґр А. Стебельська, проф. Марія Гарасевич. У висліді після верифікації голосів членів жюрі Правління признало нагороди:

Перша нагорода в сумі 1,800 дол. — Віра Вовк — „Іконостас України (містерія).

Друга нагорода в сумі 1,300 дол. — Мирослава Ласовська-Крук „Володимир Великий" — драма з перек. анг.)

Третя нагорода в сумі 1,000 для. — Микола Руденко „Хліб для Атен" — (драматична поема).

Відмічено: Ріхард Масний-Юрій Лінчевський: „Тріюмф Хреста" — лібретто до опери.

Крім літературних нагород — Правління УЛФ помагає своїми фондами українським письменникам, які своєю творчою працею внесли чи вносять свій вклад у розвиток рідної літератури чи науки. У 8-му конкурсі сумою по 500 дол. вшановано гостей з України: Леся Танюка, режисера і поета Павла Мовчана — творців української культури.

Вручення нагород письменникам 8-го конкурсу відбудеться восени ц. р. на вечорі української літератури в Чикаґо. Про дату та місце цієї імпрези буде подано своєчасно на сторінках нашої преси.

За Правління УЛФ ім. І. Франка в Чикаґо.

Адам Антонович
голова

Рома Турянська
секретар

Економіка...

(Закінчення зі стор. 2)

Фабрики, копальні і обслуга працювали з меншою видатністю і вона з місяця на місяць спадає, в червні — 83.5, в травні — 83.8, в квітні — 84.1 відс., тому індустрійна продукція в червні впала на 0.2, в травні — 0.1., а в квітні зросла на 0.6 відс.

Рівнож зросла в червні продукція сталі на 1.6 відс. — 7.5 мільйона тонн, бо 28 держав, на зарядження уряду, спричинене трикратним домаганням компаній продукції сталі зменшили імпорт. За останніх п'ять років продукція сталі захиталася, компанії стратили 12 більйонів долярів, через занедбання дослідів і технологічного удосконалення. Уряд продовжив на два з половиною року зменшений імпорт сталі і зобов'язав компанії продукції сталі змісця збільшити продукцію і поправити фінансовий стан. Деякі компанії почали вже збільшеними інвеституціями модернізувати підприємства і разом з департаментом енергії рішили протягом трьох років видати 30 мільйонів долярів, в той час, як японська сталева індустрія інвестує 250 міл. дол. річно, а европейські видали за останніх три роки 100 міл. дол. Продукція сталі 38 держав вільного світу в червні зросла на 3.7 відс. — 245 мільйонів тонн, найбільше Японії 5 відс. — 9 мільйонів тонн, тому кошт продукції одної тонни сталі зріс з 407 до 520 долярів, в ЗСА впав з 550 до 490 дол. Кошта продукції одної тонни сталі з 12 держав, найбільших продуцентів сталі вільного світу, за останніх п'ять років, найбільше зросли в Японії — 1.5 доляра, найменше в Канаді — ыэ центів в ЗСА — 51 центів. Щоби конкурувати ЗСА мусять інвестувати ЗСА мусять інвестувати 18 більйонів долярів на досліди і модернізацію та зменшити 66 відс. персоналу.

Продаж однородинних домів в червні зросла на 5.5 відс. (в травні впала на 4.3 відс.), продано 670 тисяч домів, через зменшені мортґечові відсотки (9.8), найменші від 1987 року, найбільше продано на заході — 23 відс., найменше на півдні — 1.9 відс. Ціни зросли на 8.3 відс., пересічна ціна дому 160.000 долярів. Будова домів впала на 1.2 відс. (третій місяць підряд), найменше за останніх три роки.

Конструкційні видатки в червні впали на 0.8 відс. — 415 більйонів долярів в річному зіставленні, найбільше впали видатки на конструкцію мостів і доріг (3.6 відс.), а на департаментові доми зросли на 28 відс.

Ціни на енергію під кінець другого кварталу захиталися, бо ОПЕК в червні збільшив продукцію на 200.000 бочівок денно, від травня 21.5 мільйона бочівок денно. На оливу впали, на бензину дещо зросли, останньо почали спадати, передбачення, що вчасі вакації можуть зрости, не сповнилися.

Корпорації в другому кварталі мали в пересічі 17 відс. доходу: Ай-Бі-Ем 39, Дженерал Електрік — 16.5 Ей-Ті-Ті — 18, Ксерох — 7.2, Ай-Ті-Ті 7 відс. Ехон стратив 800 мільйонів долярів, через аварію оливного корабля на водах Аляски, чищення заливів і пляж, яке скінчить у вересні. Великі детальні склепи виказали від 3 до 25 відс. зиску, в автовій індустрії найбільший дохід мав Крайслер 6.6 відс. — 340 мільйонів долярів, зменшує 2,300 персоналу, перший інсталює повітряні мішки до авта. Захиталася автова індустрія в Детройті, ліквідують станиці, звільняють працівників, безробіття зростає, 15 тисяч будинків опущених. Доходи банків в другому кварталі впали, через злі позички відсталим країнам Третього світу.

Летунська лінія Тексас знова замовила 100 літаків Боїнґ, модель 737-300 за 2.8 біл. дол. з чого 40 для летунської лінії Істерн. Минулого року летунська лінія Юнайтет замовила 285 таких літаків за 19 біл. дол.

Федеральна корпорація забезпечень депозитів взяла під контролю дальших 9 ощадностево-позичкових інституцій, які у фінансових клопотах, дотепер разом 253 в 33 Стейтах, найбільше з них в Тексас і на Фльориді, з білянсовою сумою 2.7 більйона долярів.

Видатки на пропаґанду з року на рік зростають, цього року оголошення — реклями зросли на 2.5 відс. Минулого року американські компанії видали 25 більйонів долярів на радієві і телебачення реклями, найбільше реклям мають три телевізійні мережі: Ей-Бі-Сі — 28 відс., Сі-Бі-Сі — 19, Ен-Бі-Сі — 16 відс. Менші, провінційні мережі, через брак реклям банкротують (мин. року 6).

Закінчення буде.

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД запросив родину і друзів пропалого без вісти шведського дипломата Рауля Валленберга в Москву, щоб обговорити події, зв'язані з його зникненням з Будапешту 44 роки тому. Р. Валленберг, якому нині було б 77 років, був заарештований у 1945 році, після того як у Будапешт ввійшли совєтські війська. Пізніше совєти повідомили, що він помер у в'язниці в 1947 році, однак дисиденти твердять, що бачили його живим ще у 1986 році. Секретар створеної Швецією Асоціяції для розшуку і звільнення Валленберга Соня Зонненфельд заявила, що запрошення родини і друзів шведського дипломата означає, що совєтський уряд готовий відслонити завісу тайни над його долею. Запрошення дістали рідна сестра Валленберґа Ніна Лягергрен, його брат Ґай фон Дардель, Соня Зонненфельд і помічник Валленберга у посольстві Швеції в Будапешті Пер Анґер. С. Зонненфельд повідомила, що групі обіцяні зустрічі з високопоставленими офіційними особами, однак не назвала ніяких прізвищ.

ДУХОВНИЙ ВОЖДЬ Ірану аятолла Алі Хаменеї, вибраний на цей пост після смерти в червні цього року аятолли Хомейні, заявив, що Іран ніколи не сяде за стіл переговорів зі З'єднаними Стейтами. Його заява була передана пресовим агентством ІРНА всього кілька годин після того, як це ж агентство передало, що Іран готовий провадити переговори зі ЗСА про звільнення закладників, якщо З'єднані Стейти розморозять більйонні іранські активи в американських банках. Ці гроші були заморожені 10 років тому, коли іранські фанатики з благословення Хомейні захопили американських дипломатів у Теграні. Коментуючи заяву Алі Хаменеї, агентство АП повідомляє, що ще недавно американці вважали його „поміркованим" іранським лідером. Тепер, вважають коментатори, аятолла попав під вплив правого крила „непримиренних" політиків, очолюваних міністром внутрішніх справ Алі Акбаром Мохташемі.

Віра Вовк

Дерев'яна церква

(Вознесенська церква в Чорткові)

Дивишся
темними ямами —
хто тобі очі виколов?

Киваєш похилим хрестом —
довкола в лопухах
сіні дзвоники дзвонять,
кози пасуться.

Але Спас є!
Всі поля в багряниці маків.
З-під зелених могил довколо
виростуть свічники,
навіть коли з твоєї парафії
ніхто вже не залишився,
коли іконостас порубали,
щоб натопити піч,
дзвін стопили на кулі,
а з кивота зробили пташник.

Кричиш зашитими губами: Спас є
і прийде Великдень.

Пам'яті польського екзильного президента К. Саббата

Із смертю Казимира Саббата (19-го липня 1989 року, в Англії, в Лондоні закінчилася політична діяльність одного з видатних діячів польського екзильного уряду, прем'єр-міністра в роках 1975-1986 і президента РП в екзилі в роках 1986-89.

Як виразник і палкий оборонець державного леґалізму, в екзилі, а при цьому поборник Ялти й комуністичного режиму ген. Ярузельського в Варшаві, Саббат добре розумів і оцінював вагу спільного фронту поневолених большевицькою Москвою народів і старався йти на співпрацю з леґітимними представниками цих народів, маючи на увазі передусім екзильні уряди, а в дальшу чергу дипломатичні представництва тих народів, що втративши самостійність, продовжували свою державницьку політику в формі консулятів, місій і т. п.

„Шукаємо партнерів у нашій державно-відбудівній праці" — заявив він на одній із зустрічей з представниками европейських поневолених народів у Оттаві в 1985 році. Він не шукав „етніків", а „партнерів".

Нічого дивного, що К. Саббат був одним із палких прихильників і опісля сигнатором українсько-польської декларації з 28-го листопада 1979, яку підписали з українського боку Президент УНР М. Лівицький, голова тодішнього уряду УНР д-р Т. Леонтій і автор цих рядків. Сама в собі ця декларація була тільки обопільною заявою в справі українсько-польської співпраці в боротьбі за відбудову самостійних держав — України і Польщі: вона не була договором, угодою чи умовою, а тільки виявом доброї волі до співпраці проти московсько-большевицького імперіялізму. Подібну декларацію підписано пізніш із представниками чесько-словацького середовища й роблено заходи в справі спільної заяви з естонським екзильним урядом у Швеції. Після підписання українсько-польської декларації в 1979 році неофіційно чулися голоси з одної й другої сторони в справі границь, бо в цьому акті про неї не згадувалося зі зрозумілих причин. І от Уряд УНР висував увесь час концепцію остаточного устійнення українсько-польської границі після провалу СССР суверенними урядами самостійної України концепція поволі приймалася і в Лондоні, і в інших осередках політичної дії поневолених Москвою народів. За вижливий акт у цьому напрямі треба вважати узгіднення представників екзильних діячів у Відні 6-го листопада 1986 року про те, що „всі територіяльні диспути про державні чи національні границі залишаються для майбутнього вирішення вільними урядами дотичних держав". Цієї засади притримувався останніми часами польський екзильний уряд і зокрема св. п. президент Саббат.

На зібранні представників ДЦ УНР і польського уряду в Лондоні 31-го жовтня 1988 року, крім цих і багатьох інших справ, устійнено чітке відрізнення екзильних урядів та екзильних дипломатичних станиць, від етнічних крайових організацій (напр. КУК у Канаді), чи світових надбудов (напр. СКВУ в українців). Власне в часі нашої (до речі, останньої) дискусії на цю тему з св. п. президентом Саббатом ми добилися його остаточної згоди на такий розподіл політично-державних і суспільно-громадських установ і організацій. Це був значний крок уперед, бо польська сторона ставила передше на одній площині оби два роди цих формацій у вільному світі.

Одною з ідей К. Саббата було гідне відзначення десятиріччя українсько-польської декларації в 1989 році. Плянувалося спільну конференцію екзильних урядів у Лондоні, чи в якомусь іншому місті, огляд дотеперішних успіхів чи неуспіхів у реалізації цієї заяви, потвердження, чи її уліпшення, тощо. Зі смертю св. п. Саббата, а теж із зміною в екзильному Уряді УНР, ледве чи це відзначення 1979-89 років відбудеться.

Склоняючи голову перед світлою пам'яттю голови Польської Держави — президентом К. Саббатом, висловлюємо наше співчуття його урядові й польському народові взагалі. Відійшов від нас розумний і жертвенний державний муж, дипломат, пластововихована у атмосфері повсякчасного „фей-плей", ідейна й шляхетна людина, з якою завжди була приємність зустрічатися й співпрацювати.

Ярослав Рудницький

Проф. О. Пріцак розповідає...

(Закінчення зі стор. 1)

Найбільш цікавими і несподіваними для професора були два запрошення: від Історико-Архівного інституту та від товариства „Славутич". До Історико-Архівного інституту Москви, ректором якого є уже відомий нашим читачам як депутат Верховної Ради СССР Юрій Афанасьєв, професора О. Пріцака запросили виголосити доповідь про голод в Україні 1932-33 років. Це запрошення не могло його не заінтригувати, тому він відразу ж його прийняв і постарався структурно вияснити яким чином дійшло до голоду взагалі й чому таке нелюдське відношення було саме до України. Слухачі сприймали його доповідь з великим зацікавленням, бо, як самі казали, досі деяких речей не уявляли.

Професор також розповів їм про українські студії в Гарварді й відбув дуже цікаву дискусію про Тисячолітній проєкт. Шкодує, що тільки після приїзду до Москви довідався про задумані своєрідні міні-зустрічі, якими москвичі постановили започаткувати оригінальну усну історію, тобто записи свідчень живих очевидців про Великий голод, їхніх спогадів про те, що вони пережили і бачили. Інститут вирішив послати своїх студентів по різних місцевостях, щоб вони розпитували і збирали свідчення. Професор мав приїхати до Москви 5-го червня, тому там плянували 11-го червня зібрати кілька тисяч студентів, щоб проф: О. Пріцак розповів їм про ті трагічні роки, подав потрібні інформації, щоб студенти знали як вести опитування, про що питати, які проблеми з'ясовувати. Однак все склалося інакше, бо через відсутність місця в академічному готелі, зустріч перенесли на 19-те червня, коли студенти уже пороз'їжджалися. Що в них було заплянувано такий його виступ, професор також нічого не знав, а довідався лише в Москві. Отже замість великої авдиторії було приблизно 70 осіб. Та незважаючи на обмежене число слухачів, каже професор, то були інтеліґентні слухачі, які слухали з великим зацікавленням, ставили серйозні запити, відбулася дійсно цікава дискусія, котра при великій авдиторії могла б скластися не так цікаво.

Як уже було сказано, другою несподіванкою виявилося запрошення від української громади в Москві, тобто від членів Товариства „Славутич", яке вже офіційно затверджене і плянує видавати свій журнал. Їм навіть пообіцяли виділити окреме приміщення. Зустріч відбулася в палаці культури для молоді. Були там люди старшого віку, але основна маса — це студенти вищих шкіл у Москві. Вони просили розповісти про Міжнародну Асоціяцію Україністів, про українські студії в Гарварді, про Тисячолітній проєкт тощо. Багато ставили цікавих і розумних питань, які вказували на їхню заінтересованість різними проблемами, зокрема хотіли зрозуміти корінь перебудови і довідатись якнайбільше про національні справи. Розмовляли дуже доброю українською мовою. Не було ні одного, хто б нею не володів, підкреслив професор. Також просили про співпрацю. Вечір був дуже змістовний і приємний.

Під час десятиденного перебування у Києві проф. О. Пріцак відбув розмови з Президією АН УССР та з директорами й співробітниками інститутів: мовознавства, історії, літератури, філософії тощо. Там також була порушена актуальна проблема — затвердження Міжнародної Асоціяції Україністів. „Це, звичайно, киян дуже наповнило гордістю, — розповідає професор, — зокрема тому, що осередок організації має осідок у Києві. Я мав для них подарунок від Українського Наукового інституту Гарвардського університету — чек на 1,000 дол., якого й передав президентові Асоціяції В. Русанівському офіційно на спеціяльних зборах і це мало дуже добрі наслідки, бо стало спонукою до того, щоб Асоціяція дістала чековий номер в Міжнародному центрі обміну валюти. Це також було потшовхом до негайних заходів для офіційного затвердження Асоціяції, які й увінчалися успіхом: на початку липня президент АН УССР Б. Патон затвердив Міжнародну Асоціяцію Україністів, надавши їй штат із 4-ох осіб для теоретичних і бюрократичних справ і також приміщення в Києві на вулиці Кірова 4".

Таким чином Міжнародна Асоціяція Україністів почала функціонувати офіційно і було вирішено, що перший конґрес її відбудеться в жовтні 1990 року, під час якого один з „круглих столів" буде присвячений Києво-Могилянській академії. До того часу сподіваються відремонтувати недавно звільнений будинок, який є в нашому гербі, тобто головну церкву Києво-Могилянської академії.

Поїздка проф. О. Пріцака була успішною ще й з іншої причини. Приблизно півтора року тому в Києві створилася Археографічна комісія АН УССР, але вона досі не була затверджена. А що професор прибув туди як голова Археографічної комісії Міжнародної Асоціяції Україністів, то у зв'язку з цим, знову ж таки президент АН УССР Б. Патон затвердив Археографічну комісію і надав їй штат з 16-ти оплачуваних посад: 12 — для Києва, Одеси, Харкова, Дніпропетровського і чотири для Львова, де головою місцевого відділу Археографічної комісії є відомий історик Ярослав Дашкевич.

Археографічна комісія підготувала дуже імпозантний проєкт різних видань, багато з яких заплянованo видати до кінця століття. Наприклад, документи архіву Запорозького Коша; всі 10 томів „Історії України-Руси" М. Грушевського, включно з другою частиною 10-го тому, яка ніколи не була опублікована й тільки тепер віднайшлась; листування М. Грушевського у 5-ти томах; спадщину М. Драгоманова в 20-ти томах та інші твори. Вони, звичайно, потребують нашої допомоги і просили працювати над виданнями спільно. Це дуже важливо, особливо, коли йдеться про видання „Історії України-Руси" М. Грушевського, якої, за їхніми підрахунками, потрібно не менше 100,000 примірників, щоб вона могла дійти до читача. Обговорювались також інші проблеми з життя інтеліґенції, про реалізацію яких треба було подумати спільно як також і про можливість для дійсної перебудови в Україні. Проф. О. Пріцак розмовляв також зі співробітниками відділу про проблеми корпусу давньої української літератури до кінця XVIII століття.

У Львові професор провів п'ять днів, під час яких також неодноразово поставало питання про співпрацю. Крім того, майже щодня мав одну або дві доповіді. На той час якраз припала річниця НРУ за Перебудову, а що цей Рух зародився у Львові, то там і відзначали його першу річницю. Звітував голова місцевого відділення письменник Роман Іваничук. Промовляли й представники народних меншин України. Запросили до слова також проф. О. Пріцака, він підкреслив у своєму виступі значення їхньої праці та висловив сподівання, що така діяльність за демократичні перетворення в Україні напевне матиме успіх. Професор змушений був залишити це товариство раніше, бо його повезли до княжого Звенигороду на розкопки.

Особливе враження у Львові справила на професора зустріч на заводі ім. Леніна. Це найбільший технологічний комбінат у Львові. „Працівники цього величезного заводу, — розповідає проф. О. Пріцак, — вирішили запросити мене для виступу. Парторг спочатку мав деякі сумніви, але врешті закінчилося тим, що він сам запросив мене і це було одне з найбільш цікавих переживань, які я мав за останні 10 років." (Про це проф. Пріцак напише окремо).

— Чи мали Ви змогу оцінити, де авдиторії були більш активні — в Києві чи у Львові?

„Це питання дуже складне, — відповів проф. О. Пріцак. — Якщо йдеться про Східню Україну, то я був лише в Переяславі та біля могили Т. Шевченка в Каневі. Бракувало часу, бо мав постійні засідання й конференції. У Києві багато різних центральних інституцій, наприклад, дирекція архіву, дирекція Центральної наукової бібліотеки, різні вищі школи... Був я у Києві минулого року й тепер знов. За цей час в економічному відношенні наступило погіршення і в Києві, і у Львові, але якщо казати про розвиток вільної думки та українізації, то в Києві без сумніву відчувається поступ вперед. Однак у Києві я не мав нагоди зустрітися з таким великим числом слухачів, як у Львові. Там були обмежені авдиторії, в основному працівники Академії Наук УССР та вищих учбових закладів. Питання обговорювалися складні й важливі. Все відбувалося на високому рівні. Моїм провідником до Переяслава і Канева був дуже цікавий співрозмовник, колишній заступник голови Ради Міністрів УССР Петро Тронько, який в той час організував видання 'Історії українських міст і сіл'. Я був страшенно перевантажений, але щасливий, що мав так багато можливостей для ознайомлення і спілкування".

В Україні...

(Закінчення зі стор. 2)

до півночі й пізніше. „З настанням темряви у дворі починали лунати постріли. Так було майже щоночі". Постріли не заглушувалися моторами, як це робили в Биківні. Однак жителям міста забороняли наближатися до цих гаражів. Далі Ластовецький розповідає, що „у двір заїжджали криті ваговози. У кузовах рядами, на колінах один в одного, обличчям назад, сиділи люди. Крайній ряд важким брусом був припертий до задніх, отже, не те що вилізти — ворухнутись було неможливо. Їх виводили з машини, наказували роздягатися догола. Потім заводили до мийки (автомобілів). Починалась стрілянина... Щоразу залишали живими сім-вісім чоловік. Їх відразу ж відводили убік і не наказували роздягатись. Вони відносили тіла до машин, їхали з ними на „вивантаження", потім поверталась. Їм давали зрозуміти, що їх „пощадили", і наказували йти до камери по одному, без супровідників. Іти доводилося через довгу глуху галерею — коридор. Посередині його під стелею горіла лямпочка, а в дальшому кінці сидів за столом вартовий. Коли той, хто йшов, опинявся під лямпочкою, вартовий наказував: „Стій". У цьому місці праворуч була ніша, кімнатка, зашита дошками. За ними стояв співробітник з дрібнокаліберною гвинтівкою. Він стріляв через щілину, просто у скроню".

Як зазначено у статті, свідчень з подібними жахливими деталями є чимало. Є також документи, які свідчать, що Вінницький райвиконком навіть спеціяльним рішенням санкціонував віддання земельної ділянки „для потреб НКВС", виселивши звідти навесні 1938 року власників розташованих там будинків і грушевого саду, зокрема М. Маслова та його сусідів.

Чутки ширилися, люди знали про все, але були безсилі проти тотального терору, що продовжувався аж до початку Другої світової війни, яка принесла нові біди. Документи НКВС відразу ж потрапили до рук німців, але їм було байдуже, бо й самі прийшли, щоб убивати. Проте через два роки гітлерівці все ж таки розкопали могили заради пропаґанди, щоб люди побачили криваві злочини совєтської верхівки і не йшли в партизани, котрих німці дуже боялися. Ставці Гітлера біля Вінниці загрожувала небезпека з боку партизанів. Тоді газета „Вінницькі Вісті" опублікувала величезну статтю під заголовком „Розкриття жахливого злочину. Жертви більшовицького терору в м. Вінниці".

У статті були розповіді свідків про те, як рили могили-траншеї. Землею від копання нової могили засипали ту, що вже наповнена трупами вбитих. Потім ця могила закопувалася землею нової і т. д. Німці запросили на ексгумацію також кореспондентів з країн, що були тоді їхніми союзниками, та представників міжнародного Червоного Хреста. В газеті поміщено фотографії з розкопаних могил а в тексті статті запевняли, що тільки перемога Німеччини врятує людей від загибелі. Активна пропаґанда в цьому напрямі велася кілька місяців. Отже не дивно, що сподіваючись на порятунок від жахливого терору НКВС, дехто погоджувався іти на службу до німців. За нормальних умов цього ніколи б не сталося... Ростріли НКВС відбувалися і в інших містах, тому Вінниччина була переповнена страхом. Все те не забулося й досі. Бо хіба можна забути те, що побачила під час ексгумації Л. Ковальчук: п'ять трупів з'єднані дротом через вуха і серед них її чоловік. (Про це розповідається в газеті „Колгоспна Зоря" з 28-го березня 1989 року).

Після війни на одному з місць масових поховань, що на Хмельницькому шосе, спорудили Будинок Панахид, (у формі совєтських обрядів), поряд з яким потім започаткували цвинтар. Під час спорудження будинку екскаватор вигрібав безліч людських кістяків, які вантажними автомобілями кудись вивозили. Але навіть тепер відповідні органи не хочуть повідомити, куди їх вивезли.

Так виглядають „заслуги" працівників НКВС перед своїм народом. А сьогоднішні працівники КҐБ також мають "заслуги", бо спровадили до тюрем і психушок не одну чесну людину. Тепер вони вихваляють самі себе за досягнення у процесі регабілітації, водночас нападаючи на Товариство „Меморіял" за те, що воно, мовляв, поспішає „перевиконати плян по критиці минулого". Їм не спадає на думку критикувати чекістів за перевиконання пляну розстрілів. Та й викривання тих злочинів доручено не комусь іншому, а працівникам КҐБ, тобто самим чекістам, щоб дати їм змогу знищити сліди своїх власних злочинів. Комісія їхня складається всього з п'яти осіб, хоч кожному ясно, що для регабілітації 10,000 жертв потрібно набагато більше людей. Напрошується думка, що розслідування зумисне хочуть розтягнути на багато років, аж помруть останні свідки.

Та люди знають, що списки сотень жертв опубліковані в газеті „Вінницькі Вісті" з чітким розділенням не лише по районах, а навіть по окремих населених пунктах. Тому Товариство „Меморіял" закликає дати ці списки студентам, щоб ішли по селах, аби з'ясувати подробиці арешту та обставини, за яких родичі впізнали своїх закатованих рідних.

Ця пропозиція викликала різкий протест з боку офіційних представників, які вважають неприпустимим користуватися наклепницькими ворожими виданнями. А представники обласної прокуратури заявили, що немає потреби їздити по селах, бо таку інформацію, мовляв, уже збирають сільські ради. Однак журналісти встановили, що навіть у приміських селах ніякої роботи в цьому напрямку ніхто не починав, там навіть не знають, що уряд встановив цілий ряд пільг для репресованих і членів їхніх родин.

Позицію місцевих правоохоронних органів визначає хоча б той факт, що керівники обласної прокуратури навіть не захотіли зустрітися з кореспондентами „Радянської України". Через те автори статті, Л. Пастушенко та В. Савцов, через газету звертаються до прокуратури УССР з вимогою порушити кримінальну справу з метою активного розслідування й регабілітації репресованих і страчених громадян працівниками вінницького управління НКВС.

Д-р С. Ворох — почесний член УЛТПА

Приємно нам поінформувати українське громадянство, що під час останнього Лікарського з'їзду в Чикаґо 23-ій з'їзд делеґатів наділив д-ра Степана Вороха найвищим відзначенням — грамотою почесного члена УЛТПА за його довголітню і жертвенну працю для Товариства та української спільноти в діяспорі.

Д-р С. Ворох.

Д-р Степан Ворох — лікар-дентист, громадсько-політичний діяч та довголітній член Головної управи УЛТПА, як представник зовнішніх зв'язків.

Народився він 6-го січня 1921 року в селі Кривеньке, повіт Копичинці, Галичина, в родині Дмитра і Марії з дому Величенко.

Медичні студії почав у Львові в 1942 р., а докторат дентистичної медицини осягнув у Людвіґ-Максиміліян університеті в Мюнхені в 1949 році. Опісля еміґрував до Америки та осів в Ню Йорку, де зразу працював фізично, а потім був прийнятий на нострифікаційні дентистичні студії в Ню Йоркському університеті, які закінчив в 1956 році зі ступенем д-ра дентистичної хірургії.

Після цього був покликаний до військової служби, як капітан-дентист американської армії. Навесні 1960 року, після відбуття військової служби, відкрив приватну дентистичну практику в Нюарку, де досі працює.

Під час своїх студентських років д-р Ворох належав до ОУН та підпільного резистансу, за що був ув'язнений польською і німецькою владою.

В Америці д-р Ворох розвинув понадпартійну суспільно-громадську діяльність. В 1966-1968 рр. був головою УЛТПА Відділу Метрополії Ню Йорк та член Крайової Екзекутиви УККА і голова Церковної і Консолідаційної Комісій. В 1969 році був представником УККА на ІУ Архиєпископському Синоді УК-Церкви в Римі, на якому зложив заяву УККА і всієї української католицької спільноти, які підтримують змагання за Патріярхат УКЦеркви.

В 1977 році був головою Консолідаційної комісії ДЦ УНР в Ню Йорку, а потім кількакратний голова іспіратор конференції Центральних Українських Академічних Професійних Товариств і провадив переговори з членами уряду УНР в екзилі про включення професійного і бізнесового сектора в систему ДЦ. Про ці справи він написав кілька довших статтей в українській пресі.

Д-р Ворох був довгі роки референтом зовнішніх зв'язків УЛТПА і СФУЛТ до секретаріяту СКВУ. Крім того був головою фінансової комісії НТШ в ювілейному Комітеті 110-ліття НТШ у 1983 році та головою Комітету 1000-річчя Хрищення Руси-України (Гардвардський проєкт).

В 1969-1975 роках був головою Товариства „Церква в потребі" для моральної і фінансової допомоги Патріярхові Йосифові.

Від 1969 по сьогодні є він невтомним організатором фондів для Енциклопедії Українознавства, а тепер „Гарвардського проєкту".

Як голова конференції Безсторонніх організацій між УККА і УАКР, організував і вів переговори з обома громадськими централями про їхню злуку в одну центральну репрезентацію для української громади в ЗСА та виготовив проєкт статуту для об'єднаної центральної репрезентації, який обидві централі прийняли після детального перегляду і узгіднення. Цією справою д-р Ворох займався від вересня 1982 році аж по сьогоднішній день.

Д-р Степан Ворох був одружений із Степанією Наталією Маньовською (померла в 1988 році), з якою мав четверо дітей, яких виховали в українському патріотичному дусі, і які закінчили медичні студії та працюють за своїми спеціяльностями (Богдан — кардіологом, Святослав і Роман — гінекологами, а дочка Росанна готується до нострифікації).

Д-р Степен Ворох належить до найбільш діяльних і патріотичних лікарів-українців в діяспорі.

Д-р Павло Пундій

Засідання Головної управи Т-ва „Бойківщина"

У п'ятницю, 23-го липня, в домі мгр Галі Утриско у Філядельфії відбулося засідання Головної управи Товариства „Бойківщина".

На засіданні було обговорено дальшу працю Т-ва „Бойківщина" й вирішено скликати ширше засідання з трьох континентів: Америки, Европи й Австралії, для обговорення важних справ, бо з відходом до вічности голови Головної управи мґра Мирона Утриска й разом з тим редактора „Літопису Бойківщини", ті місця є не обсаджені. Треба вибрати нового голову Головної управи підібрати членів до редакції, створити редакційну колеґію і продовжувати далі видавничу працю Т-ва „Бойківщина".

До цього часу видано 60 чисел „Літопису Бойківщини", „Літературну Бойківщину", „Монографію Бойківщини" і „Архітектуру бойківських церков". Заплянувано видати „Енциклопедію Бойківщини" й треба зібрати матеріяли. З тією метою скликаємо ширше засідання для вирішення тих справ та підготовити світовий з'їзд Т-ва „Бойківщина", вибрати нову управу й зактивізувати членів Т-ва для дальшої корисної праці для Бойківщини та для всієї України.

Ще багато є народжених на Бойківщині, які не є членами Т-ва „Бойківщина", також треба притягнути до праці дітей, в яких батьки є з Бойківщини, бо реґіональні організації своїми виданнями роблять велику працю для української історії та культури. До цього часу в Україні правдива історія українського народу фальсифікувалася, а його культура систематично була нищена московськими окупантами. Тому ті наші реґіональні видання будуть історичним джерелом для майбутніх українських істориків і науковців і їх видання треба приспішити, доки ще живуть ті люди, які були творцями української культури й правдивої історії українського народу, якого обікрала й обездолила Москва. Тим більше тепер, як сказав наш великий геній, Україна обкрадена й в огні розбуджена, Україна бореться за волю, за те, щоб її народ став господарем на своїй рідній прадідівській землі.

Реґіональні організації своїми виданнями створюють великі надбання для загальної скарбниці української культури, а рівночасно для скарбниці світової культури.

Тому я в імени Головної урпави Т-ва „Бойківщина" закликаю всіх членів і нечленів Т-ва „Бойківщина" взяти численну участь у ширшому засіданні, яке відбудеться 29-го жовтня ц.р. в годині 1-ій по полудні в церковній залі св. Миколая (871 Норт, 24-та вулиця, Філядельфія, Па. 19130).

Ще раз підкреслюю, що тепер потрібна співпраця не тільки членів Т-ва „Бойківщина", але й всіх українців у діяспорі, бо в зв'язку з розвитком подій в Україні нам потрібна єдність і спільна праця всіх наших політичних і громадських організацій, щоб об'єднано стати в обороні української історичної правди, української культури та спільно включитися в боротьбу! За права, волю і незалежність українського народу, яка розпочалася в Україні, а в майбутньому боротьба за волю України в різних формах набере широкого розмаху й наша участь і допомога Україні є обов'язкова.

Микола Турецький

ДОРОГІ БАТЬКИ! ПОСИЛАЙТЕ ВАШИХ ДІТЕЙ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ! УКРАЇНА НЕ МОЖЕ ВТРАЧАТИ СВОЇХ РІДНИХ ДІТЕЙ! БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ, МОЛИТВИ, КНИЖКИ, ЖУРНАЛУ, МУЗИКИ, ПІСНІ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ООН Гавіє Перез де Куеяр сказав, що кубинський корпус залишає Анґолю згідно з пляном. До 1-го серпня з Анґолі виступили 15.927 кубинських вояків 50-тисячного корпусу, які допомагали комуністичному урядові Анґолі у боротьбі з партизанами. Згідно з договором між Анґолею, Кубою і Південно-Африканською Республікою, до 1-го листопада Анґолю повинні залишити 25,000 кубинців.

СТАРШИНА МАДРИДСЬКОЇ поліції повідомив, що два гравці букарештської футбольної дружини „Динамо" Марчел Сабов і Джордже Віскреяну попросили в еспанських властей політичного притулку. Представник поліції повідомив, що оба футболісти залишили готель у Мадриді, де перебувала дружина, і втекли у Франкфурт, однак західньонімецькі власті запропонуквали їм повернутися у Мадрид. Повернувшись, футболісти звернулися в мадридську поліцію, яка передала їх просьбу іміґраційним властям. Представник міністерства закордонних справ Еспанії повідомив, що два румунські футболісти дістали тимчасові візи, які дозволяють залишатися в країні три місяці, протягом яких їх просьба буде розглянута.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ подав до відома кореспондентам засобів масової інформації, що він запропонує Ричарда Брідена на посаду голови Комісії ґарантій та виміни. Цей вибір, якщо буде одобрений Сенатом, передасть кермо агенції, яка має нагляд над цінними паперами, бондами і вільною біржою, в руки знавця і правника та великого прихильника більш ліберальних процедур, зокрема на міжнародному ринку.

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями та Знайомими, що в неділю, 30-го липня 1989 р. відійшла у Вічність, по довгій і тяжкій недузі, на 78-му році життя наша Найдорожча МАТИ, СЕСТРА, ТЕТА І БАБА

бл. п.

Марта Саган з дому Пекарська

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в місцевості Конкорд, Масс. в дні 1-го серпня 1989 р. Згідно з бажанням Покійної тіло Її спалено, а Тлінні Останки будуть перевезені до Баффало в дні 19-го серпня 1989 р. і поховані на цвинтарі св. Матея біля гробу Її мужа, бл. п. проф. Зенона Сагана, який рівно рік тому покинув цей світ.

В глибокому смутку:

дочки —
ХРИСТИНА НОРМАН з мужем ЛОРЕНСОМ
ЛЯРИССА БІССОНЕТТЕ з мужем ПАВЛОМ
внуки — ТАРАС, МАЯ І БОГДАН
сестра — МАРІЯ ПАШКОВСЬКА з мужем БОГДАНОМ і дітьми ЮРІЄМ з жінкою МАРІЙКОЮ і ЛІДОЮ КОСТИНЮК з мужем ГРИГОРІЄМ та внуками
тіточні сестри — МАРІЯ МУЛЬКЕВИЧ, СОФІЯ МИХАЙЛИШИН з родиною і МИРОСЛАВА САЙКЕВИЧ в Україні
шваґер — ТЕОФІЛЬ САГАН з родиною в Україні

Діставши вістку з країни, у глибокому жалю й смутку, сповіщаю Родину і Приятелів у вільному світі, що по короткій і тяжкій недузі, відійшла у Вічність моя СЕСТРА

бл. п.

Єлізавета Ковалівська

з дому Чаговець

уроджена 15-го жовтня 1915 р.
ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Висловлюю, доньці Сестри ВАЛЕНТИНІ ЗАХАРІВНІ й дальшій Рідні в Краю, щире співчуття й мій смуток, з утратою Дорогої нашої Сестри, Мами, Тітки й Бабуні.

Сестра ГАННА

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що 29-го липня 1989 р. відійшов від нас у Вічність

бл. п.

Евстахій Ільницький

нар. 24-го березня 1913 р. у Львові.

Учасник бою під Бродами, старшина Дивізії „Галичина", член-основник Станиці Братства колишніх Вояків Першої УД УНА, член ОбВУА, референт пенсії від німецького уряду при Лізі Американців Українського Походження в Чикаґо.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 31-го липня, а похорон 1-го серпня 1989 р. на кладовище св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл.

Складаємо щиру подяку Всім Тим, які чим небудь спричинилися до звеличання пам'яті Покійного.

Залишені в смутку:
дружина — МАРІЯ
донька — РОМА з чоловіком ДЖІМОМ ШУП і сином МАКСИМОМ
сестри —
СОФІЯ в Польщі з Родиною
ІВАННА і АННА з Родинами у Львові
сестрінка — ЯРОСЛАВА ФАРІОН з Родиною
сестрінок — СЕРГІЙ ГАНУЩАК з Родиною
родини — ПОГОРЕЦЬКИХ, ЗАРИЦЬКИХ, НІМИЛОВИЧІВ та ЛАВРОВИХ

Ділимося сумною вісткою, що в суботу, дня 22-го липня 1989 року відійшла у Вічність, проживши 80 літ, наша Найдорожча МАМА І БАБЦЯ

бл. п.

АННА МІНКОВИЧ

уродженка села Либохори, Турчанського повіту, Україна.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в українській католицькій церкві св. Володимира й Ольги в Чикаґо, Ілл.

Тлінні Останки поховані на українському цвинтарі катедри св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл., 25-го липня 1989 р.

В глибокому смутку:
дочка — ТЕОФІЛЯ КУЛИКІВСЬКА з мужем ГРИГОРІЄМ і дітьми ОЛЕСЕМ і ЛЯРИСКОЮ
син — ВОЛОДИМИР з дружиною ДІЯНОЮ і донечкою ЛІЛІЯНОЮ
д-р ОСИП і ЛЮБОСЛАВА ШАНДРИ з Родиною
та ближча і дальша Родина в Америці, Україні і Польщі

У Зоряне Царство Духа Предків Рідних 7-го липня 10.989 р. Дажбожого після тривалої недуги відійшла вірна РУНВіри (Рідної Української Національної Віри) утвердженої в науці Учителя Пророка Лева Силенка

ОЛЬГА ЛИСЕНКО

народилася 21-го червня 10.956 р. Дажбожого в Англії.

Похована за обрядом РУНВіри і спочиває в Сваорті (Святині Орянської Пам'яти) біля Святині Матері Україні на Ояні, Спрінґ Ґлен, Ню Йорк.

О, Великий Дажбоже, зорею
Шлях сія до Небесних Осель
Поєднай мирну душу з душею
Тата Оря і Матері Лель
Вічна пам'ять про душу спочилу
Пам'ять світла, як сонце свята
Уквітчуєм любов'ю могилу
На безсмертя — на вічні літа!
Поєднай мирну душу із світлом
Рідних Весен, Ланів і Дніпра,
Щоб жила вона променем-квітом
У Безсмертній Святині Добра.
О, Великий Дажбоже, ми знаєм
Твій Закон — Твоє вічне Буття,
Що померші в Тобі воскресаєм
Неповторністю душ і життя.

Залишилися в глибокому смутку:
тато — МИРОСЛАВ ІВ. ЛИСЕНКО
син — ПИЛИП
брат — ПЕТРО з сім'єю
брат — ОЛЕКСАНДЕР
та всі наші Рідні на Україні

Центральна Управа Організації Державного Відродження України (ОДВУ)

повідомляє все членство і українське громадянство,

що на власній оселі ім. Олега Ольжича в Лігайтоні, Па.

в суботу, 2-го вересня 1989 року
— відбудеться —

РІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОДВУ

В неділю, 3-го вересня, год. 11-ій, Службою Божою і Панахидою почнуться ювілейні святкування 60-ліття ОДВУ, 50-ліття проголошення самостойности Карпатської України і 175-ліття народин Тараса Шевченка. Година 2-га по пол. Спільний обід і мистецька програма з участю Марти Кокольської-Мусійчук — сопрано, Петра Пруса — скрипаля і Роми Шуган — рецитація.

За Центральну Управу:
Проф. д-р Михайло Пап — голова
Мґр Володимир Яців — ген. секретар

Пласт у Бразилії

По всіх країнах українського поселення, де є наші громади, існують пластові групи. У Бразилії, коли приїхали іміґранти після Другої світової війни був зорганізований в Куритибі український Пласт, але, на жаль, він проіснував не довго: велика кількість наших іміґрантів, які були членами Пласту, виїхали до Канади й Америки, а ті що залишилися, не мали зацікавлення, щоб продовжувати пластову діяльність. Тому Пласт у Бразилії перестав існувати. Кілька років тому зродилась думка про відновлення Пласту в Куритибі, але бракувало підтримки громади, а ідея занепала.

Хоч я народився й виріс у Бразилії, на мою думку, це є конечна й потрібна організація. Це я відчув, коли перебував у Торонто на ЮМПЗ, коли зустрічав хлопців і дівчат із різних країн, які розмовляли однією мовою. У Бразилії українська громада є сильна й має можливість бути сильнішою, якщо наші провідники зорганізують Пласт. Велика кількість наших молодих люблять українські танці, але, на жаль, не володіють українською мовою й помало вони відходять із громади. Щоб було продовження нашої традиції, потрібна молодь, бо молодь — це майбутнє народу, й для того потрібна діяльність. По колоніях, де переважно існують тільки церкви, цікаво було б зорганізувати Пласт. В колоніях є багато наших людей, особливо молодь. Відновлення українського Пласту є можливим, бо бразилійський уряд дозволяє, але тільки бракує охочих.

Тому закликаю людей доброї волі, які цікавляться Пластом, підтримати цю ідею.

Корнелій Шмулик

Дещо зі спорту

Відбиванка

Від 1983 року відбиванкова дружина ЗСА неоспоримо посіла перше місце у світі. До того часу, якщо зайняла третє місце, то буле велике свято. Питання як це так сталось, бо якщо мова про людський матеріял в такій великій країні як ЗСА, його ніколи не бракувало. Для прикладу, маленька Куба, із своїми 11 міл. населення, так у відбиванці, як і в боксі, перемагала ЗСА. У відбиванці виглядало що вже ніхто не позбавить СССР першенства. Слідували Куба, Бразилія, Югославія, евентуально ЗСА та інші країни.

Вже так було прийнято, що відбиванка була доменою трьох університетів в Каліфорнії, а саме Пеппердайн, Каліфорнійський університет і університет Південної Каліфорнії, які розіґравали мистецтва, а кращі змагуни входили до вибраної дружини ЗСА.

Але у 1980-их роках відбиванкою зацікавився колишній визначний змагун кошиківки Вілт „Стілт" Чемберлен, який ніяк не міг, чи не хотів зрозуміти, що якщо ЗСА може мати першенство у кошиківці, то чому б його не мали й у відбиванці? Він підтримував цей спорт фінансово та морально. Врешті ковчі, змагуни та Чемберлен зійшлися та встановили, що для відбиванки потрібно сталого осередку, де змагуни сходилися б, вправляли разом, показували один одному всякі трюки гри. На такий осередок вибрано Сан Дієго, де почали наполегливо вправляти. Після двох літ із цієї муки спекли мистця світу, у 1983 році побили совєтів.

Заохота та признання

Вони напливали звідусіль, що піднесло температуру у дружині до степеня кипіння. Вправи, наполеглиі вправи та рівночасно — давайте нам совєтів! Але у 1984 році так совєти, як і кубинці збойкотували Олімпійські Ігрища, а побідивши бразилійців, золота медаля була запевнена.

Вже у 1985 році збірна ЗСА здобула чашу світу, знову перемігши совєтів, в черговому здобувають мистецтво світу (знову, побили совєтів), в 1987 році мистецтво Панамериканських Ігрищ, у 1988 році золота медаля, при чому втратили один сет до совєтів.

ЗСА — неоспоримі мистці світу і совєти це добре знали і мусіли погодитись, що на престіл відбиванки засів новий володар.

На 1989 рік ЗСА законтрактували дев'ять змагань із совєтською дружиною, які вже відбулись до 1-го липня у різних місцевостях ЗСА. В усіх дев'ять змагань виграла дружина ЗСА, переважно у трьох сетах, при численній та ентузіястичній участі публіки. Чи є ще сумнів котра є найкраща дружина світу? Хіба ні, хіба вже покладено крапку над і. Але...

Відходять два аси

А це 29-літний, рудоволосий мадярського походження Карч Кіралі, капітан дружини, якого уважають найкращим відбиванкарем світу, під сучасну пору, пострах противників, що тепер вже легше відітхнуть. — Чому відходити? — Чому залишатись? Дві олімпійські, дві світові, дві мистецькі медалі, що я ще можу більше здобути? — запитом на питання відповів Кіралі.

А другий, це Стів Тіммоне, 30-літний, якого уважають „ворогом ч. два" у відбиванці. Чому відходить? тридцятка трісла, трудно вже убгатись у дисципліну тренінґів.

Як дружина ЗСА дасть собі ради без цих двох асів, покаже майбутнє.

Мищодрачка у легкій атлетиці

Речником всіх легко-атлетів ЗСА є їхня організація що репрезентує їх, а це є Атлетичний Конґрес. Отже в червні ця організація влаштувала змагання у Гюстоні, Тексас, щоби підібрати змагунів, які будуть репрезентувати ЗСА у міжнародних змаганнях.

Маючи відповідних партнерів, Карл Луїс, шестикратний золотомедаліст задумав побити світовий рекорд на 4х200 метрів, але він, та його товариші збойкотували змагання у Гюстоні. Луїс і товариші закидають конґресові таке: 1. Не влаштовує належну кількість змагань; 2. Не підтримує відповідно фінансово ті установи, що організують змагання, як і змагунів і 3. Ставляться поблажливо до уживання стероїдів.

Що читачам спортових сторінок у ЗСА невідомо, це факт, що від ряду літ в Европі створився спортовий концерн, який впродовж поверх двох місяців влаштовує легко-атлетичні змагання у багатьох місцевостях та країнах, у добре зорганізованій формі. Це, своєрідне спортове трубадурство.

Змагання ці почались вкінці червня у Бірмінґемі, Англія, але Луїса не визнано представником ЗСА, він може змагатись як приватний, запрошений змагун, як і його товариші.

Як бджоли до меду

Так липнуть атлети до цих змагань, в яких кращі змагуни інкасують по 100,000 — 200,000 долярів. Змагунів рекрутують переважно із чотирьох країн, а це ЗСА, СССР, Західня Німеччина та Англія, але запрошують також визначних атлетів з інших країн, так що сумма-суммарум, це є спортові реґалії, висліди яких ми тут читаємо у пресі, а европейці наочно бачать.

Із цих змагань, що відбуваються двічі в тиждень, повертаються атлети, деякі із довгим носом і порожньою кишенею, а другі із повною калиткою.

Оце і є закулісна форма та вияв того, що звикли звати аматорським спортом, підшитим зеленеными папірчиками.

Ф. Лукіянович

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МАРІЯ ДАВИДОВИЧ, член УНС Відд. 473-го ім. сот. Івана Головінського в Монтреалі, Кве. померла 19-го червня 1989 року на 92-му році життя. Нар. 1897 року у Львові, Зах. Україна. Членом УНС стала 1953 року. Залишила у смутку мужа Теодора, сина Ігоря, дочок Олександру й Ірину, внучку Аріяну Дубицьку з мужем Юрієм і дві правнучки Раїсу і Устину. Похорон відбувся 22-го червня 1987 року на цвинтарі „Кот де Неж" в Монтреалі, Кве., Канада.
Вічна Їй Пам'ять!

Віра Баніт, секр.

СТЕПАН ЩЕРБАК, член УНС Відд. 161-го ім. св. Василія в Ембриджі, Па., помер 7-го червня 1989 року на 70-му році життя. Нар. 24-го червня 1918 року в Україні. Залишив у смутку дружину і доньку. Похорон відбувся 10-го червня 1989 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Ембриджі, Па.
Вічна Йому Пам'ять!

Василь Гладьо, секр.

АННА ТАКОЙ, член УНС Відд. 221-го ім. св. Стефана в Чикаго, Ілл., померла 19-го липня 1989 року на 87-му році життя. Нар. 1902 року в Гиновичах, Бережани. Членом УНС стала 1949 року. Залишила у смутку мужа Петра; сина Теодора з дружиною Юлією; внуків — Ліду з мужем Юрієм, Володю з дружиною Марійкою і Павла; правнуків — Марту, Павлуся, Матвійка і Тому. Похорон відбувся 24-го липня 1989 року на цвинтарі св. Отця Миколая в Чикаго, Ілл.
Вічна Їй Пам'ять!

В. Карачевський, секр.

МАТВІЙ М. ПЕНИЧ, член УНС Відд. 113-го в Деррі, Па., помер 17-го червня 1989 року на 72-му році життя. Народжений в червні 1917 року в Ню Деррі, Па. Членом УНС став 1965 року. Залишив у смутку братів Едварда і Роберта; сестер Павлину Козар і Гелен Гендерсон з мужим Йосифом, племінників і племінниць. Похорон відбувся 21-го червня 1989 року на цвинтарі св. Вінцента в Летроб, Па.
Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

СТЕФАН КУПРОВСЬКИЙ, член УНС Відд. 39-го Т-ва „Українська Січ" в Сиракюзах, Н.Й., помер 24-го липня 1989 року на 73-му році життя. Нар. 1917 року в селі Сизорівка, пов. Жидачів, Україна. Членом УНС став 1967 року. Залишив у смутку дружину Анну, дочку д-р Ірену Андерсон з мужем Василем; дочку Анну Литвиненко з мужем В'ячеславом і внуків: Таню Христину, Славка, Миколу, Стефана Литвиненків в Торонто та племінницю Анну в Україні. Похорон відбувся 28-го липня 1989 року на укр. кат. цвинтарі св. Івана Хрестителя в Сиракюзах, Н.Й.
Вічна Йому Пам'ять!

Управа Відділу

АННА ПАПУРА, член УНС Відд. 14-го Т-ва „Черноморська Січ" в Нюарку, Н.Дж., померла 23-го липня 1989 року на 76-му році життя. Нар. 10-го березня 1913 року в Україні. Членом УНС стала 1941 року. Залишила у смутку сина Йосифа, дочку Джанет Коллінс, брата Михайла Отрока і внуків Павла і Михайла. Похорон відбувся 26-го липня 1989 року на цвинтарі Кальварія в Квінсі, Н.Й.
Вічна Їй Пам'ять!

М. П. Отрок, секр.

МАРІЯ МУРАН, член УНС Відд. 53-го ім. св. Миколая в Пітсбурґу, Па., померла 13-го липня 1989 року на 75-му році життя. Нар. 1914 року в Пітсбурґу, Па. Членом УНС стала 1933 року. Залишила у смутку дочку Маріянну з мужем Іваном і троє внуків. Похорон відбувся 16-го липня 1989 року на цвинтарі св. Володимира в Пітсбурґу, Па.
Вічна Їй Пам'ять!

Дмитро Головатий, секр.

ВАСИЛЬ ЛИТВИН, член УНС Відд. 468-го Т-ва ім. Євгена Коновальця в Наягра он де Лейк, Онт., помер 7-го липня 1989 року на 80-му році життя. Нар. 13-го вересня 1908 року на Україні. Членом УНС став 1965 року. Залишив у смутку дружину Гелен. Похорон відбувся 11-го липня 1989 року на Вікторія Лови Семетері в Ст. Катеринс, Онт.
Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

ІВАН ДОДИК, член УНС Відділу 427-го ім. Івана Франка в Ст Катеринс, Онт., помер 22-го червня 1989 року на 83-му році життя. Нар. 1906 року в Щеп'ятині, Рава Руська, Україна. Членом УНС став 1966 року. Залишив у смутку дружину Ядвіґу, дві сестри в Україні, вихованку Марію з родиною, ближчу і дальшу родину в Канаді й Америці. Похорон відбувся 24-го червня 1989 року на Вікторія Лови Семетері в Ст. Катеринс, Онт.
Вічна Йому Пам'ять!

П. Дяків, секр.

АННА ЮРКІВ, член УНС Відділу 379-го ім. св. Юрія в Чикаго, Ілл., померла 10-го липня 1989 року на 82-му році життя. Нар. 22-го лютого 1907 року в селі козаки в Україні. Членом УНС стала 1961 року. Залишила у смутку дві дочки Емілію Фурман і Ольгу Сціанна, синів Адама з дружиною Керолин і Григорія з дружиною Мері, 7 внуків і двоє правнуків. Похорон відбувся 12-го липня 1989 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Ілл.
Вічна Їй Пам'ять!

Василь Семків, секр.

МЕЛАНІЯ БІЛИНСЬКА, член УНС Відд. 15-го Т-ва „Україна" в Вашінґтоні, Д.К., померла 9-го травня 1989 року на 92-му році життя. Нар. 1896 року у Винниках коло Львова, Україна. Членом УНС стала 1952 року. Залишила у смутку сина Романа, дочок Дарію Гіл із мужем Геральдом та Зеню Луцьку, внуків Адріяну і Терезу та правнучку Алеґру. Похорон відбувся 12-го травня 1989 року на цвинтарі Мавнт Олівет у Вашінґтоні, Д.К.
Вічна Їй Пам'ять!

Остап Зинюк, секр.

АЛЕКСАНДЕР МАНДЗЮК, член УНС Відд. 397-го ім. св. Ольги у Філядельфії, Па., помер 12-го травня 1989 року на 66-му році життя. Нар. 15-го жовтня 1922 року в Петекинії, Україна. Членом УНС став 1974 року. Залишив у смутку доньок Софію і Каріну; синів Зигфріда, Стефана і Ричарда з родинами. Похорон відбувся 16-го травня 1989 року на цвинтарі св. Марії на Факс Чейсі у Філядельфії, Па.
Вічна Йому Пам'ять!

Управа